

Pengeinstitutter

Markedsudvikling 2016

Indholdsfortegnelse

1. Sammenfatning	3
3. Bedre indtjening	5
4. Omkostninger	7
5. Stigende risiko.....	10
6. Kreditbonitet og nedskrivninger	14
7. Styrket kapitalsituation	16
8. Likviditet og funding	19

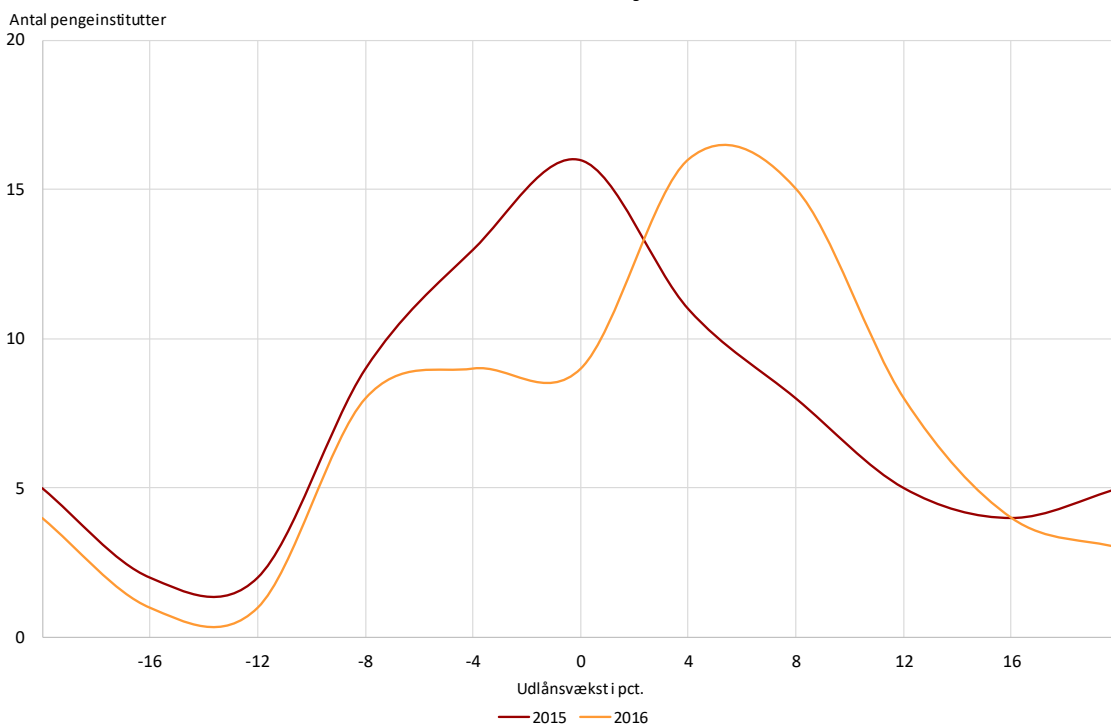
1. Sammenfatning

Dansk økonomi har for alvor lagt krisen bag sig, arbejdsløsheden er lav, og boligpriserne er visse steder i landet højere end nogensinde. Det har naturligvis også påvirket pengeinstitutterne, som har styrket indtjeningen betydeligt de senere år. Alene i 2016 steg sektorens samlede overskud mere end 40 pct.

Historisk set er det i økonomiske opgangstider, at grunden til problemerne i den næste krise bliver lagt. I takt med at økonomien forbedres, tager pengeinstitutterne flere risici, der dels er undervurderede, dels er for store i forhold til de enkelte virksomheder. Forbrugerne tager også flere risici, f.eks. ved i højere grad at optage store lån med variabel rente.

Der er en klar tendens til, at mange institutter øger udlånsvæksten. I 2015 var det typisk med nul udlånsvækst, i 2016 steg den typiske vækstrate til ca. 6 pct. Høj udlånsvækst på bekostning af kreditkvaliteten er et af flere kendetegn, der karakteriserede problemfyldte institutter under den seneste krise.

Flere institutter med høj udlånsvækst

Note: Figuren viser fordelingen af institutternes udlånsvækst.
Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet.

Finanstilsynet har observeret, at ejendomsinvestorer kræver et stadigt faldende afkast af deres investeringer, både i Danmark og i udlandet. De faldende afkastkrav fører til stigende priser, og de højere priser giver basis for stigende udlån. Finanstilsynet har gennemført undersøgelser af institutternes ejendomsrelaterede projektfinansiering. Finanstilsynet har kunnet konstatere, at de mellemstore institutters retningslinjer på området fremstår utilstrækkelige. Størstedelen af institutterne afviger desuden fra egne retningslinjer på området. Mere detaljerede konklusioner fra undersøgelsen forventes offentliggjort senere i maj 2017.

De mellemstore pengeinstitutters boligudlån i København og Århus er steget med godt 30 pct. siden 2014. Konkurrencen er særligt hård på udlån til andelslejligheder i Københavnsområdet, og en del bliver belånt uden krav om udbetaling. Finanstilsynet har siden 2014 indført en række tiltag, der forbedrer boligudlånene. Desuden er det blevet præciseret, at en passende udbetaling ved køb af ejerbolig er 5 pct. Men der er i øjeblikket ikke lignende retningslinjer for andelsboligmarkedet.

For pengeinstitutter har det historisk været sådan, at ”dårlige lån gives i gode tider”. Finanstilsynet ønsker, at pengeinstitutterne bliver mindre konjunkturmedløbende. Deres risikotagning i den forestående højkonjunktur bør være mere afbalanceret end sidst, og deres økonomiske polstring skal være bedre, inden det næste tilbageslag rammer os.

Med udgangspunkt i Folketingets implementering af EU's krisehåndteringsdirektiv (BRRD) forventer Finanstilsynet i 2017 at fastsætte et krav til nedskrivningsegne passiver for alle institutter, det såkaldte NEP-krav. Det er et ekstra kapitalkrav, der skal sikre, at institutterne har tilstrækkelige passiver, hvis de bliver nødlidende og skal afvikles.

I 2017 er Nordea Bank Danmark overgået fra at være en selvstændig bank i Nordea koncernen til at blive en filial af Nordea i Sverige. Nordea Danmark er dog indeholdt i data i denne publikation, jf. uddybende forklaring i appendiks 6.

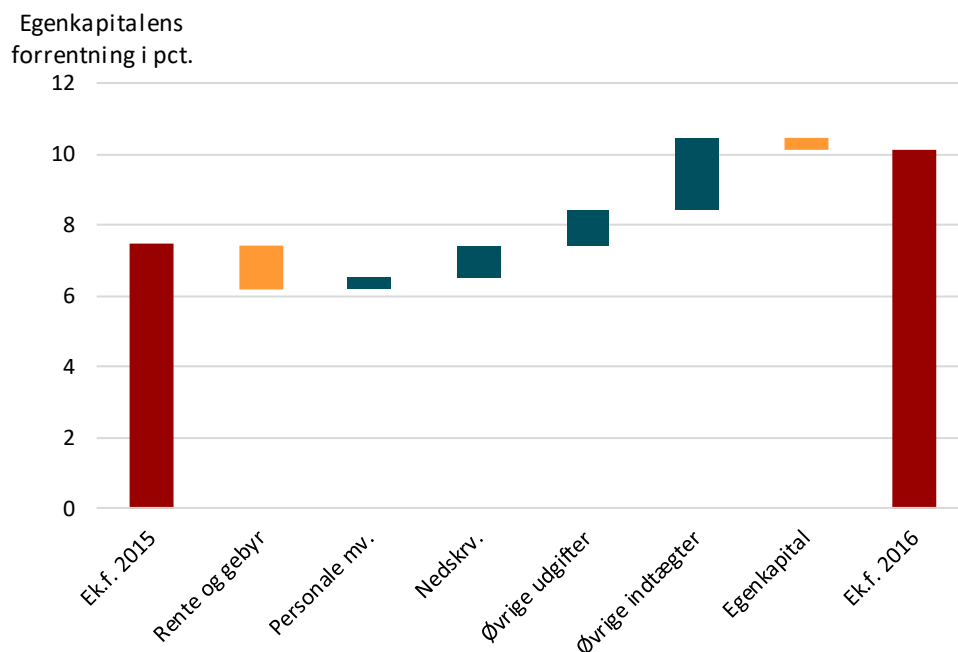
3. Bedre indtjening

Det går godt for pengeinstitutterne. Årets resultat er steget med godt 40 pct. fra 2015 til 2016, og årsregnskaberne viser et overskud på 34 mia. kr. for sektoren som helhed. Forrentningen af egenkapitalen er steget fra 7,5 pct. i 2015 til godt 10 pct. i 2016, jf. figur 1. De to største bidrag til den forbedrede indtjening er kommet fra positive kursreguleringer og et fald i nedskrivninger på immaterielle aktiver. Afkastet i 2015 blev holdt nede af en enkeltstående stor afskrivning på goodwill i Danske Bank. I fravær af denne afskrivning ville egenkapitalens forrentning have været 1,4 pct. højere i 2015.

De positive resultater blev også drevet af faldende nedskrivninger og resultater i associerede og tilknyttede virksomheder. Fremgangen i dansk økonomi betyder, at låntagerne klarer sig bedre. Længerevarende fokus på kreditkvaliteten efter finanskrisen kan også have bidraget til at reducere nedskrivningerne.

Flere institutter har fokus på omkostningerne, og den forbedrede indtjening i sektoren er også drevet af faldende driftsomkostninger. Der bliver lukket filialer rundt omkring i landet, og virksomhederne drives af stadig færre medarbejdere, fordi driften i højere grad bliver digitaliseret.

Figur 1: Forbedret indtjening

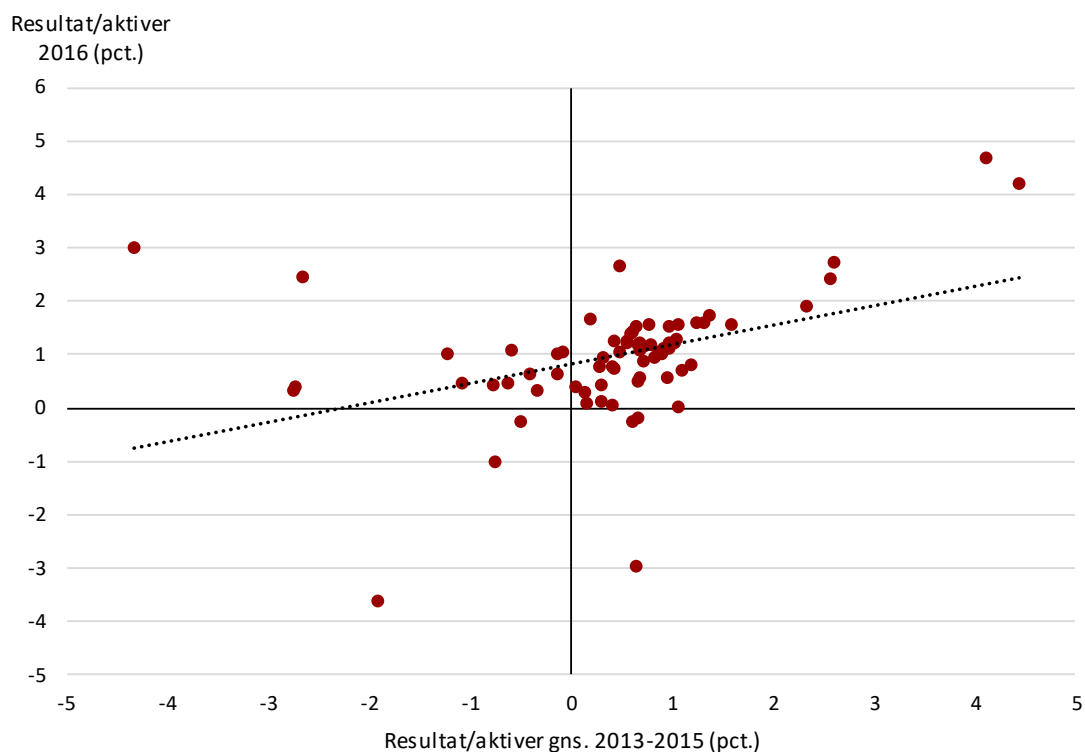

Note: Figuren viser de faktorer, der har påvirket egenkapitalens forrentning efter skat fra 2015 til 2016. Eksempelvis er øvrige indtægter steget med en størrelse på godt 2 pct. af egenkapitalen, og det har forbedret egenkapitalens forrentning med godt 2 procentpoint. Øvrige indtægter er kursreguleringer, andre driftsindtægter, resultat af kapitalandele i associerede og tilknyttede virksomheder samt resultat af aktiviteter under afvikling. Øvrige udgifter er af- og nedskrivninger på immaterielle og materielle aktiver samt skat. Vækst i egenkapitalen reducerer alt andet lige egenkapitalens forrentning. Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet.

Institutterne har samlet set øget indtjeningen væsentligt de senere år, og årets resultat før skat er mere end femdoblet siden 2012. Denne udvikling er hovedsageligt drevet af faldende nedskrivninger. I samme periode har institutterne oplevet faldende nettorenteindtægter, men det har stigende gebyrindtægter delvist opvejet.

Indtjeningsfremgangen er en generel tendens i sektoren. Mere end tre ud af fire institutter har oplevet fremgang i 2016 sammenlignet med perioden 2013 til 2015. Der er dog en svag tendens til, at de institutter, der klarede sig mindre godt de foregående år, også leverede mindre gode resultater i 2016. Figur 2 viser, at institutter med relativt lave afkast i 2016 også havde lave afkast i perioden 2013 til 2015. Det er afgørende for at bevare en sund og robust pengeinstitutsektor, at hovedparten af institutterne leverer gode resultater på bundlinjen.

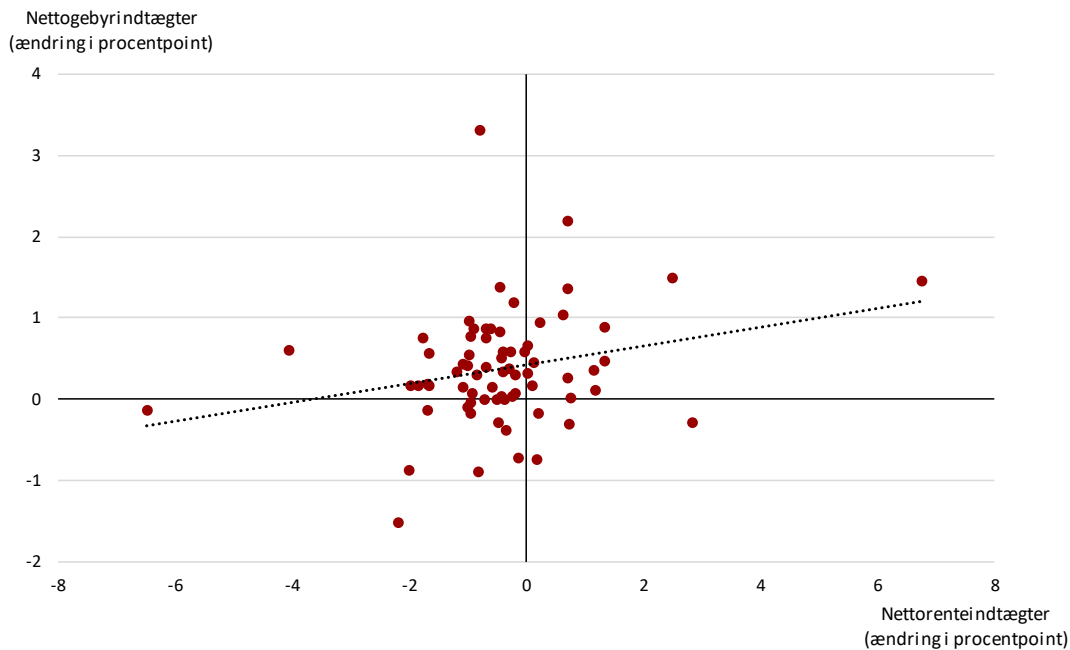
Figur 2: Lav indkomstmobilitet i sektoren

Note: Figuren viser institutternes resultat før skat i pct. af aktiverne i 2016 sammenholdt med et gennemsnit for 2013 til 2015. Den stiplede linje er en lineær trend med R^2 på 0,17.
 Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet.

Institutter med svag indtjening klarer sig ofte dårligt på flere parametre. Renteindtægterne har som nævnt udvist en faldende tendens siden 2012, når vi betragter institutterne samlet set. Stigende gebyrindtægter har delvist opvejet dette fald. Det vil være naturligt, at institutterne kompenserer for de faldende renteindtægter ved at øge gebyrerne. Der er dog ikke tegn på, at institutter med negativ udvikling i nettorenteindtægterne har en tilsvarende positiv udvikling i gebyrindtægterne, snare tværtimod, jf. figur 3. Det tyder på, at institutterne ikke har haft nemt ved at kompensere for de faldende renteindtægter ved at øge gebyrerne. Institutter med svag udvikling i både rente- og gebyrindtægterne kan få behov for at tilpasse omkostningsniveauet, hvis de skal have gode resultater på bundlinjen.

Figur 3: Svag udvikling i renteindtægter er fulgt af svag udvikling i gebyrindtægter

Note: Figuren viser ændringen i nettorenteindtægterne og nettogebyrindtægterne i pct. af aktiverne fra 2009 til 2016. Den stiplede linje er en lineær trend med R^2 på 0,07.

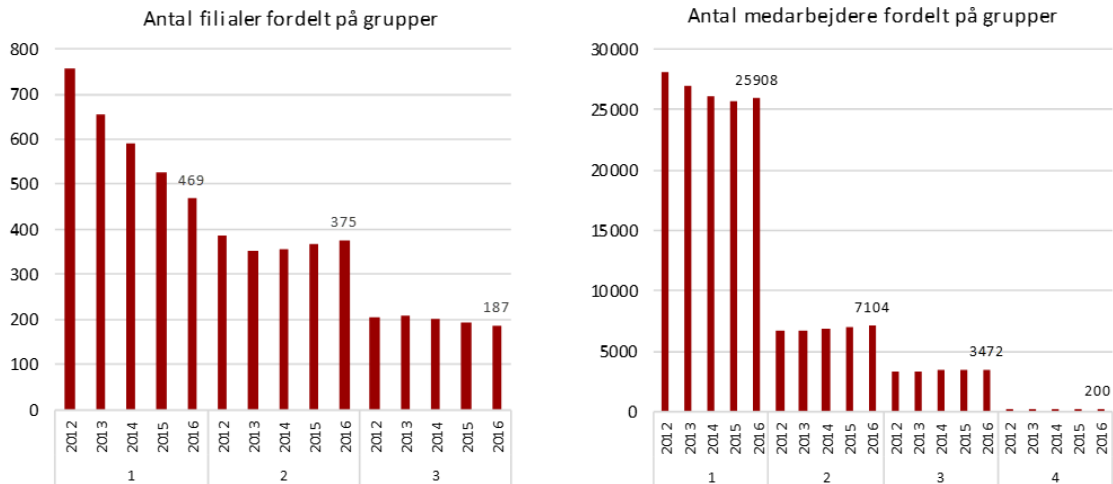
Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet.

4. Omkostninger

Pengeinstitutternes driftsomkostninger er reduceret over de seneste par år. Omkostningerne kan overordnet deles op i driftsomkostninger og omkostninger ved at finansiere aktiver. Omkostningerne ved at finansiere aktiver, f.eks. rente på gæld eller afkastkrav til aktiekapitalen, er i høj grad bestemt af det generelle renteniveau og aktionærernes krav til afkast. Driftsomkostningerne er derimod tættere knyttet til pengeinstituttets egen evne til effektivt at producere og formidle udlån. Udgifter til personale og administration udgør den væsentligste del af udgifterne for et pengeinstitut. Gruppe 1-institutterne har de seneste år reduceret antallet af filialer og antallet af medarbejdere som et led i reduktionen af omkostninger, jf. figur 4.

Der er visse mere eller mindre faste omkostninger forbundet med at drive pengeinstitut. F.eks. skal instituttet foretage overordnet likviditets- og risikostyring af sine porteføljer. Disse omkostninger er nødvendige at afholde, og besparelser på driftsomkostningerne er ikke nødvendigvis optimalt på den længere bane, hvis det medfører unødvendige risici.

Figur 4: Færre filialer og medarbejdere i gruppe 1-institutter

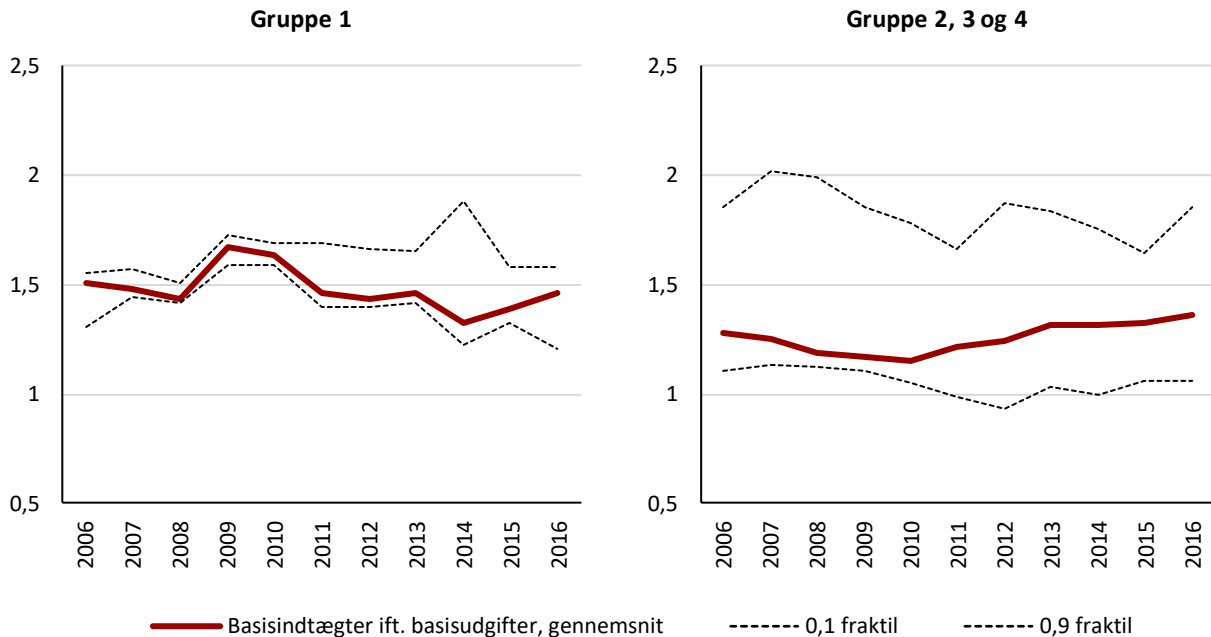

Note: Gruppe 4-institutterne er ikke forpligtede til at indberette antal filialer. Gruppfordelingen er baseret på fordelingen i 2016.

Kilde: Regnskabsdata og indberetninger til Finanstilsynet.

Basisindtjeningen ift. basisudgifterne er steget siden 2014 for gruppe 1-institutterne, ligesom det vægtede gennemsnit for de mindre institutter i gruppe 2, 3 og 4 også er steget, jf. figur 5.

Figur 5: Basisindtægter ift. basisudgifter er øget siden 2014

Note: Enkelte institutter i gruppe 2, 3 og 4 er ikke medtaget, fordi værdien af basisudgifter ift. basisindtægter svinger betydeligt på grund af forretningsmodellen. Gennemsnittet er et vægtet gennemsnit. Basisudgifter udgøres af udgifter til personale og administration, af- og nedskrivninger samt andre driftsudgifter. Basisindtægten udgøres af nettorente- og gebyrindtægter samt andre driftsindtægter. Gruppfordelingen er baseret på fordelingen i 2016.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af indberetninger til Finanstilsynet.

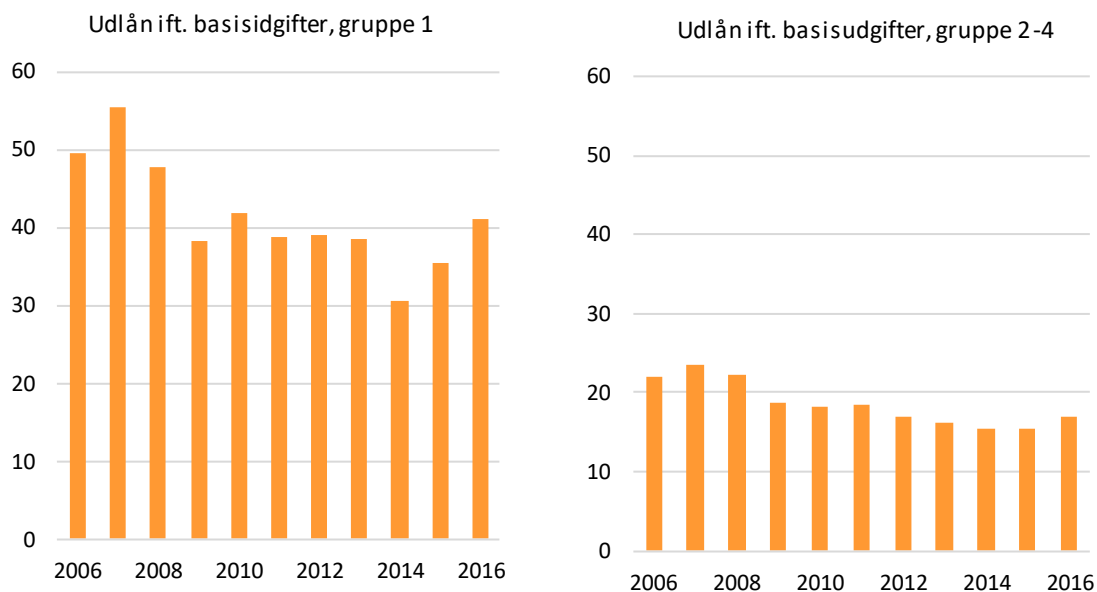
Gruppe 1-institutterne har øget deres basisindtægter mere end deres basisudgifter siden 2014. Basisudgifterne er nu på niveau med udgifterne i årene efter finanskrisen. De mindre institutter har derimod holdt udgifterne nogenlunde konstante, mens indtægterne er steget.

Det gennemsnitlige mindre institut har de senere år været i stand til at generere større basisindtægter for de samme basisudgifter, men spredningen indenfor de mindre institutter er væsentlig større end for gruppe 1. Hvert år i den observerede periode har basisindtægterne i nogle gruppe 2-, 3- eller 4-institutter knapt dækket basisudgifterne.

Udgifter til personale og administration udgør den væsentligste del af udgifterne for et pengeinstitut. Udgifterne pr. medarbejder steg efter 2008 for gruppe 1-institutterne, men er aftaget siden 2014. Gruppe 1-institutterne har også reduceret deres administrationsudgifter, blandt andet ved at reducere antallet af filialer. Denne udvikling er fortsat i 2016. Antallet af medarbejdere er reduceret siden 2008 som et led i redueringen af omkostninger, men udviklingen ser dog ud til at være fladet ud i 2016, hvor antallet af medarbejdere er øget med ca. 1 pct.

Det samlede udlån i forhold til udgifter har ligget nogenlunde konstant siden 2009. Der er dog betydelige forskelle i niveau mellem grupperne. Gruppe 1-institutterne har genereret et udlån, der er mere end dobbelt så stort som de mindre institutters, set i forhold til basisudgifter. Det indikerer, at der kan være stordriftsfordele.

Figur 6: Udlånet ift. basisudgifter markant større for gruppe 1

Note: Gennemsnittet er vægtet. Basisudgifter udgøres af udgifter til personale og administration, af- og nedskrivninger samt andre driftsudgifter. Grupperfordelingen er baseret på fordelingen i 2016.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af indberetninger til Finanstilsynet.

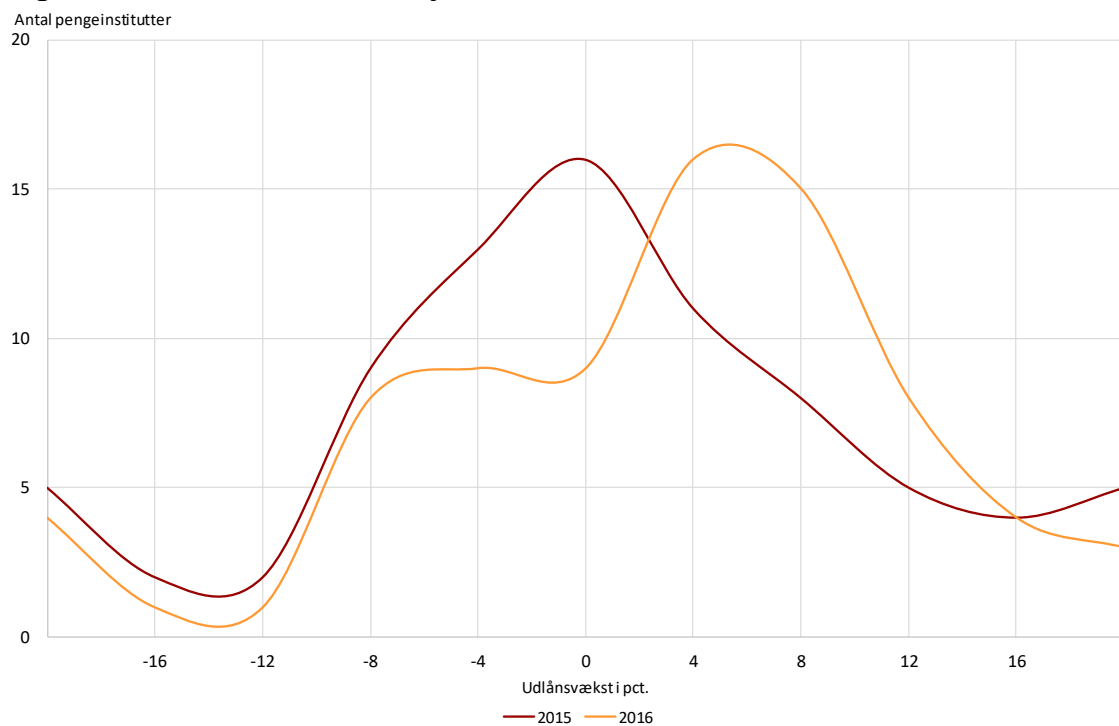
Set i lyset af et uændret niveau i udlån for gruppe 1-institutter og samtidig reduktion af medarbejdere og filialer, er det forventeligt, at udlån pr. udgiftskrone stiger. Gruppe 2-institutternes forbedring har derimod været drevet af et stigende udlån sammenholdt med nogenlunde konstante driftsudgifter. Gruppe 3 og 4 har oplevet et faldende udlån pr. udgiftskrone siden 2008, men faldet er aftaget de sidste tre år, og i 2016 oplevede gruppe 4 en svag stigning i udlån pr. udgiftskrone. Udlån pr. udgiftskrone afspejler ikke nødvendigvis omkostningseffektivitet for hele forretningen, fordi der er andre aktiver end lån, der genererer indtægter, som f.eks. handel med værdipapirer eller andre gebyrbelagte aktiviteter.

Udgifter i forhold til samlede aktiver er et bredere mål for omkostningseffektivitet, i og med at aktivsiden omfatter flere indkomstgenererende aktiver end udlån alene. Niveauet for udgifter pr. aktiv (i kroner) har været stabilt for gruppe 1 siden 2008, mens gruppe 2-institutterne har oplevet svagt aftagende udgifter pr. aktiv. Gruppe 3 og 4 har markant større udgifter pr. aktiv, og de har oplevet en generel stigning siden 2008, som dog er brudt i 2016.

5. Stigende risiko

Pengeinstitutternes samlede udlån (ekskl. repo) steg godt 4 pct. i 2016 og var godt 1.400 mia. kr. ved udgangen af året. Udlånsvæksten er fordelt sådan, at nogle institutter voksede meget, mens andre gik tilbage. I 2016 har der været en tendens til, at et stigende antal institutter har høj udlånsvækst. Den typiske vækstrate er steget til ca. 6 pct. i 2016. Til sammenligning var det typisk med en udlånsvækst omkring 0 pct. i 2015, jf. figur 7. Figuren illustrerer en klar tendens til, at mange institutter forøger udlånsvæksten.

Figur 7: Flere institutter med høj udlånsvækst

Note: Figuren viser fordelingen af institutternes udlånsvækst. Eksempelvis havde 16 af institutterne en udlånsvækst omkring 0 pct. i 2015 (intervallet -2 til 2 pct.).

Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet.

I Finanstilsynets tilsynsdiamant for pengeinstitutter er der et pejlemærke om, at udlånsvæksten bør være under 20 pct. Ultimo 2016 brød tre institutter dette pejlemærke. Høj udlånsvækst på bekostning af kreditkvalitet er et af flere kendetegn, der karakteriserede nødlidende institutter under den seneste krise. Denne sammenhæng er også set under tidligere kriser.

En undersøgelse af Buchholst og Rangvid (2013) påviste, at sandsynligheden for at blive et nødlidende institut steg med ca. 5 pct. for hvert procentpoint, udlånsvæksten blev forøget. Undersøgelsen er baseret på danske erfaringer. Det er vigtigt, at institutterne ikke igen svækker kreditkvaliteten for at øge forretningsomfanget.

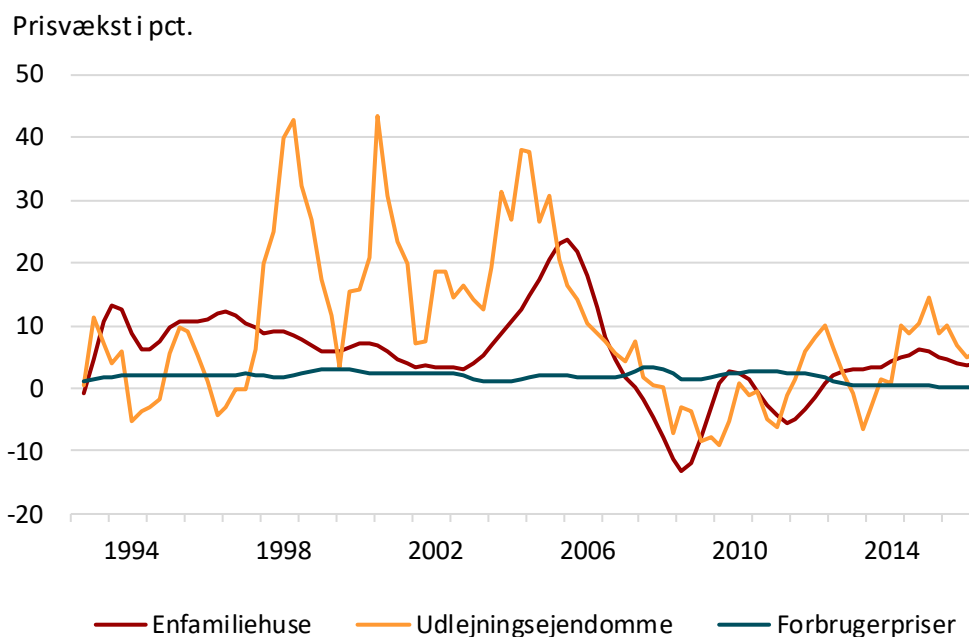
Stigende udlån til ejendomsbranchen

Store udlån til fast ejendom er et andet af tilsynsdiamantens pejlemærker. Udlånet til branchen er steget de senere år fra at udgøre 14 pct. af erhvervseksporeringerne i 2013 til at udgøre 18 pct. i 2016.¹ Finanstilsynet har observeret, at ejendomsinvestorer kræver et stadigt faldende afkast af deres investeringer, både i Danmark og i udlandet. De faldende afkastkrav fører til stigende priser, og de højere priser giver basis for stigende udlån.

Udlån til ejendomsinvesteringer har historisk set været en kilde til problemer i pengeinstitutterne. Pengeinstitutternes udlån til ejendomsbranchen steg kraftigt i årene op til den finansielle krise, og pengeinstitutterne måtte nedskrive relativt meget på disse udlån i årene efter krisen. Store ejendomsinvesteringer blev også identificeret som en af de væsentligste direkte årsager til, at pengeinstitutter blev nødlidende i krisen fra 1987 til 1993.²

De store udsving i priserne på erhvervsejendomme kan være en af årsagerne til problemerne med udlån til ejendomsinvesteringer. Erhvervsejendomspriser er meget procykliske, dvs. priserne stiger meget i opgangstider – også mere end priserne på enfamilieboliger, jf. figur 8.

Figur 8: Store prisudsving på udlejningsejendomme

Note: Figuren viser de årlige prisstigninger på enfamiliehuse, udlejningsejendomme samt i forbrugerpriserne. Udlejningsejendomme var frem til 2005 ejendomme med mere end ni lejligheder og efter 2005 ejendomme med mere end fire lejligheder. Data er fire kvartalers glidende gennemsnit.
Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken.

Internationale sammenligninger tyder desuden på, at investorernes egenfinansiering typisk er højere i udlandet end i Danmark. Det kan skyldes det danske realkreditsystem, hvor ekstern finansiering er lettilgængelig og billig.

¹ Buchholst og Rangvid (2013) viste også, at der er en positiv sammenhæng mellem eksponeringer mod erhvervsejendomme og sandsynligheden for at blive nødlidende.

² Den Finansielle Krise i Danmark – årsager, konsekvenser og læring, Udvalg om finanskrisens årsager.

Hård konkurrence på projektejendomme

Finanstilsynet har gennemført to undersøgelser af pengeinstitutternes eksponeringer mod ejendomsrelateret projektf finansiering – en af de store institutter og en af de mellemstore. For de store institutter finder projektf finansiering særligt sted i de store byer, og omfanget er steget kraftigt de seneste tre-fire år. Institutterne melder selv om stigende lejepriser og lavere afkastkrav på boligejendomme.

Kvadratmeterpriserne på disse projektejendomme er typisk høje. Det stiller store krav til købernes indkomst- og formueforhold, og der er derfor en vis usikkerhed forbundet med dette marked. Indtil videre har salg og udlejning dog kunnet gennemføres nogenlunde planmæssigt. Der har derfor ikke været tegn på, at institutterne har haft en væsentlig risiko for at måtte overtage ejendomme, som ikke kunne sælges.

Institutterne melder da også selv, at de fastholder deres vilkår om en stor andel af forhåndssalg eller forhåndsudlejning eller krav til en pæn egenfinansiering for at sikre sig mod tab på ejendomme, der ikke kan sælges eller udlejes som forventet. Institutternes krav til egenfinansiering stiger i takt med, at de kræver en mindre andel af forhåndssalg eller udlejning. Finanstilsynet har i undersøgelsen af de store institutter ikke konstateret tegn på, at institutternes risikovillighed skulle være øget.

Boks 1: Undersøgelser af ejendomsrelateret projektf finansiering

Finanstilsynet har gennemført to undersøgelser af ejendomsrelateret projektf finansiering af henholdsvis de store og de mellemstore pengeinstitutters eksponering mod dette område. Baggrunden for undersøgelserne er, at det lave renteniveau og de stigende ejendomspriser særligt i større byer indebærer en vis risiko for betydelige prisfald. Denne risiko er højere, når der er tale om ejendomme, der er under afvikling eller opførelse. Det skyldes, at det i mange tilfælde kun er en del af en projektejendom, der er solgt eller udlejet, før byggeprocessen går i gang. Nye ejendomme ligger typisk i den dyre ende og er derfor mere sårbare overfor nedgang i efterspørgslen.

Ejendomsrelateret projektf finansiering er i undersøgelserne defineret som finansiering af grundkøb, udvikling, opførelse af boliger eller erhvervsjendomme for egen regning med henblik på videresalg eller koncernekstern udlejning. Det omfatter også eksponering mod kunder, der har investeret på området.

Undersøgelseernes foreløbige resultater præsenteres her i artiklen. Mere detaljerede konklusioner forventes offentliggjort senere i maj 2017.

Undersøgelsen af de mellemstore institutter omfattede 23 virksomheder. Omfanget af ejendomsrelateret projektf finansiering er på nuværende tidspunkt ikke omfattende for disse institutter. Branchen er dog i vækst, og der er endnu ingen tegn på, at denne tendens er ved at vende. De mellemstore banker finansierer i to ud af tre tilfælde projekter placeret udenfor hovedstadsområdet og Aarhus.

Institutterne anser selv ejendomsrelateret projektf finansiering for at være en højrisikobranche, og de har en politik om at være særligt opmærksomme, når de yder denne form for finansiering. Det kommer også til udtryk i institutternes retningslinjer. Finanstilsynet har dog i undersøgelsen af de mellemstore institutter observeret, at størstedelen af institutterne i høj

grad afviger fra deres egne retningslinjer i den faktiske udlånsituation. Det gælder særligt for krav om egenfinansiering og primært markedsområde. To banker oplyste dog, at de slet ikke havde krav om egenfinansiering.

Finanstilsynet så adskillige eksempler på, at institutterne så bort fra deres egne krav om egenfinansiering i flere af deres eksponeringer. I nogle tilfælde stillede institutter slet ikke krav om egenfinansiering. Projekterne er i stedet forsøgt afdækket gennem garantier og ejer-pantebreve.

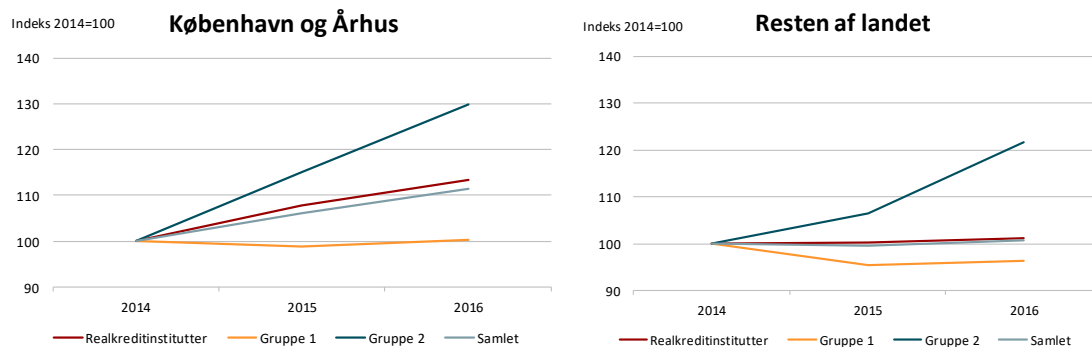
På centrale områder fremstår institutternes retningslinjer utilstrækkelige – nemlig i forhold til både krav til egenfinansiering og krav om forudgående salg eller udlejning ved finansiering af ejendomsprojekter. Kun 20 pct. af de mellemstore banker stiller krav om forudgående salg eller udlejning. Finanstilsynet ser heller ingen rød tråd i institutternes faktiske eksponeringer med hensyn til, hvornår de stiller krav og ikke stiller krav om forudgående salg eller udlejning. Der er heller ingen tendens til, at et stort forudgående salg eller udlejning opvejer lave egenfinansieringskrav.

Boligudlån i København og Århus fortsætter med at vokse

De største penge- og realkreditinstitutters boligudlån i København og Århus er steget med godt 10 pct. siden 2014, mens udviklingen har været flad i resten af landet, jf. figur 9. Stigningen skal ses i lyset af de stigende boligpriser i byerne, der medfører, at boligkøberne samlet set gældsætter sig hårdere end tidligere.

Det voksende samlede udlån er hovedsageligt drevet af realkreditinstitutter. De mellemstore institutter i gruppe 2 har dog øget udlånet mest siden 2014, hvor deres udlån steg med 30 pct. i København og Århus.

Figur 9: Boligudlån i København og Århus er fortsat med at vokse

Note: Figurerne viser udviklingen i boligudlån. Venstre figur omfatter København by og omegn samt Århus. Udviklingen 2014 til 2015 er baseret på et udvalg af institutter og ejendomsstyper. Gruppe 1 er inklusive udlån fra Handelsbanken.
Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet.

Finanstilsynet har siden 2014 indført en række tiltag rettet mod boligudlån og dermed også rettet mod København og Århus. I 2014 blev tilsynsdiamanten for realkredit offentliggjort. Den giver bl.a. retningslinjer for realkreditinstitutternes brug af afdragsfrihed og lån med fleksible renter. I 2015 blev det præciseret, at en passende udbetaling som udgangspunkt er 5 pct. af købesummen. I 2016 offentliggjorde Finanstilsynet også "Vejledning om forsigtighed i kreditvurderingen ved belåning af boliger i vækstområder mv.". Vejledningen giver bl.a. retningslinjer for boligkøbernes gæld i forhold til deres indkomst.

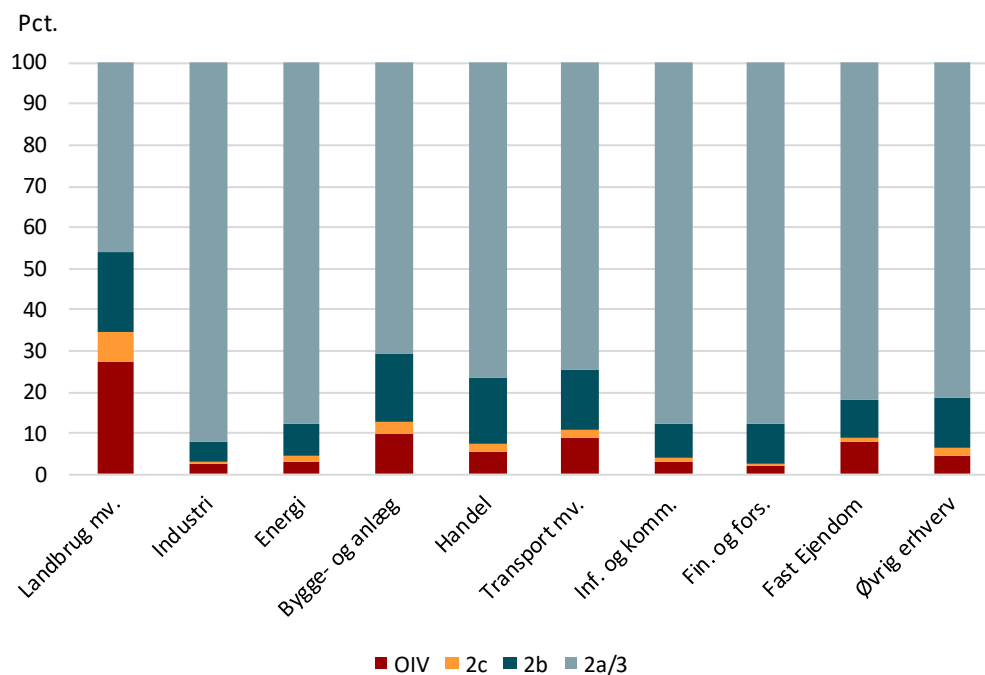
Tiltagene vil ruste både boligkøberne og institutterne mod et eventuelt tilbageslag på boligmarkedet. Boligpriserne og boligudlånet er fortsat med at stige i København og Århus, efter at tiltagene er blevet gennemført. Det har dog heller ikke været hensigten med tiltagene, at de skulle bremse prisudviklingen på boligmarkedet.

Finanstilsynet gennemførte en undersøgelse af nyudlån til boligkøb i København og Århus i 2015³. Den viste blandt andet, at konkurrencen tilsyneladende er særligt hård, når det gælder udlån til andelslejligheder i Københavnsområdet. Eksempelvis blev en del andelslejligheder belånt 100 pct. Der er i øjeblikket ikke retningslinjer for passende udbetaling ved køb af andelslejlighed, sådan som der er for ejerboliger.

6. Kreditbonitet og nedskrivninger

Andelen af udlån med objektiv indikation for værdiforringelse (OIV), hvorpå der oftest må foretages nedskrivninger, er størst i landbrugserhvervet, jf. figur 10. Landbrugserhvervet kæmper fortsat med høj gæld.

Figur 10: Fortsat svag bonitet i landbruget

Note: Figuren viser bonitetsfordelingen af institutternes udlån og garantier i 2016. Kategorierne følger af Finanstilsynets bonitetsmodel, hvor OIV er dårligst, og 2a/3 er bedst. Data omfatter som minimum alle udlån, der er større end 1 pct. af det enkelte instituts kapitalgrundlag.
Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet.

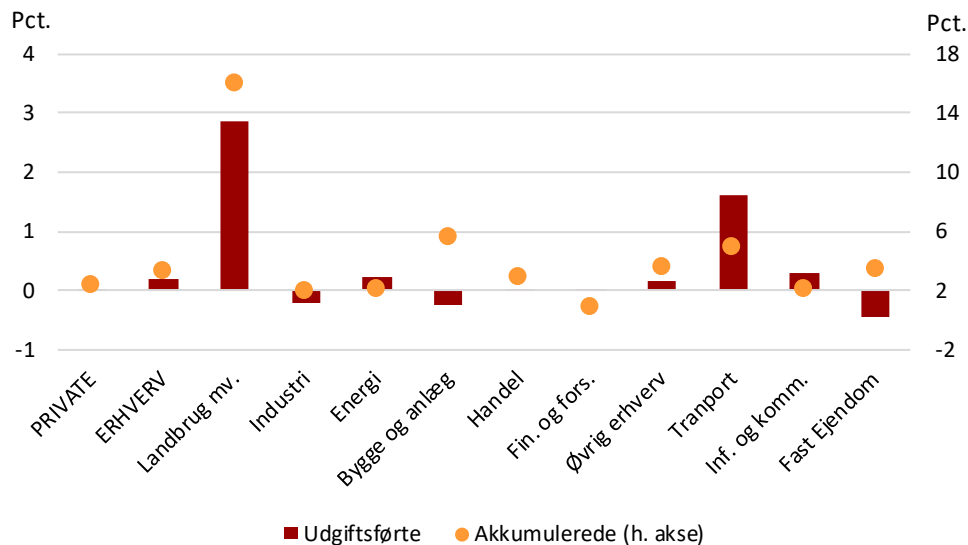
Nedskrivningerne er faldet de senere år indenfor udlån til private og erhverv som helhed. Landbruget er dog stadig trængt, hvilket kommer til udtryk i såvel den svage bonitet som i nedskrivningerne. De udgiftsførte nedskrivninger udgjorde i 2016 knap 3 pct. af udlånet til

³ Jf. Pengeinstitutter Markedsudvikling 2015, Boks 1.

branchen mod 3,5 pct. året før. Pengeinstitutterne har dermed nedskrevet 16 pct. af de samlede udlån til landbruget, jf. figur 11.

Indenfor andre brancher, herunder særligt ejendomsbranchen, har pengeinstitutterne kunnet tilbageføre tidligere nedskrivninger på udlån. Tilbageførsler er en naturlig konsekvens af bedring af konjunkturer og stigende værdier af sikkerheder.

Figur 11: Fortsat store nedskrivninger på landbrug

Note: Figuren viser nettonedskrivningerne i 2016 og indeholder altså også tilbageførsler. Derfor har nogle brancher negative nettonedskrivninger.

Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet.

Justering af pejlemærke for store eksponeringer

Pejlemærket for store eksponeringer i Tilsynsdiamanten for pengeinstitutter bliver ændret med virkning fra den 1. januar 2018.

Ændringen bliver gennemført i lyset af anbefalingerne i rapporten fra udvalget om finanskrises årsager (Rangvid-udvalget) om en skærpelse af grænserne for store eksponeringer i tilsynsdiamanten for pengeinstitutter.

Skærpelsen bliver gennemført ved en justering af opgørelsesmetoden. Erfaringerne med det nugældende pejlemærke er, at flere institutter ikke bryder grænseværdien, selvom de har en betydelig koncentrationsrisiko fra mange mellemstore enkelteksponeringer. I dag indgår altså kun de eksponeringer, der udgør mindst 10 pct. af kapitalgrundlaget i opgørelsen af pejlemærket.

Det nye pejlemærke tager derfor udgangspunkt i de 20 største eksponeringer uanset disses størrelse i forhold til kapitalgrundlaget. Summen af instituttets store eksponeringer vil fremover blive udmålt i forhold til instituttets egentlige kernekapital, hvor der i dag bliver brugt et bredere kapitalbegreb.

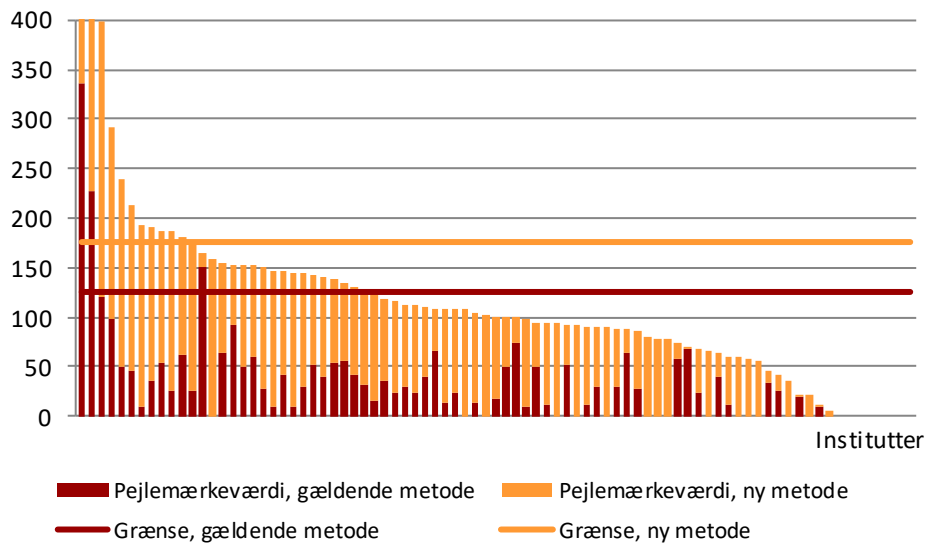
Finanstilsynet har i efteråret 2014 gennemført en dataindsamling til kalibrering af grænseværdien for det nye pejlemærke. Grænseværdien er på den baggrund fastsat sådan, at summen af instituttets 20 største eksponeringer ikke må overstige 175 pct. af instituttets egentlige kernekapital, efter der er taget hensyn til nedskrivninger og hensættelser samt sikkerheder og andre risikoreducerende tiltag.

En bagatelgrænse på 3 mio. kr. for den enkelte eksponering fastholdes, så eksponeringer under denne grænse ikke indgår i opgørelsen. Derved bliver mindre institutter tilgodeset.

På tidspunktet for kalibreringen overskred 12 institutter det nye pejlemærke, jf. figur 12. Når det nye pejlemærke bliver igangsat, har institutterne haft omkring to et halvt år til at tilpasse deres eksponeringer og/eller kapitalforhold til den kommende ændring. Finanstilsynet forventer derfor, at hovedparten af institutterne vil overholde det nye pejlemærke med virkning fra den 1. januar 2018.

For at Finanstilsynet kan følge udviklingen frem til ændringen bliver gennemført, vil institutterne allerede nu begynde at indberette data til opgørelse af det nye pejlemærke. Første indberetning sker pr. 12. juni 2017 på baggrund af 1. kvartals tal. Resultaterne vil ikke blive offentliggjort, men alene danne baggrund for opfølgning overfor institutter, som endnu ikke i tilstrækkelig grad har tilpasset deres forretning til det nye pejlemærke.

Figur 12: Pejlemærket for store eksponeringer bliver strammet

Note: Figuren viser institutternes store eksponeringer i pct. af kapitalgrundlaget/egentlig kernekapital og de tilsvarende grænser i tilsynsdiamanten. Gældende og ny metode er opgjort ud fra forskellige definitioner. Data er fra 2014.
Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet.

7. Styrket kapitalsituation

Den store fremgang i indtjeningen har betydet, at sektoren har kunnet styrke kapitalgrundlaget i 2016. Kapitaldækningen er steget i alle grupper bortset fra gruppe 4. Denne gruppe er dog fortsat den mest velkapitaliserede af grupperne, jf. tabel 1.

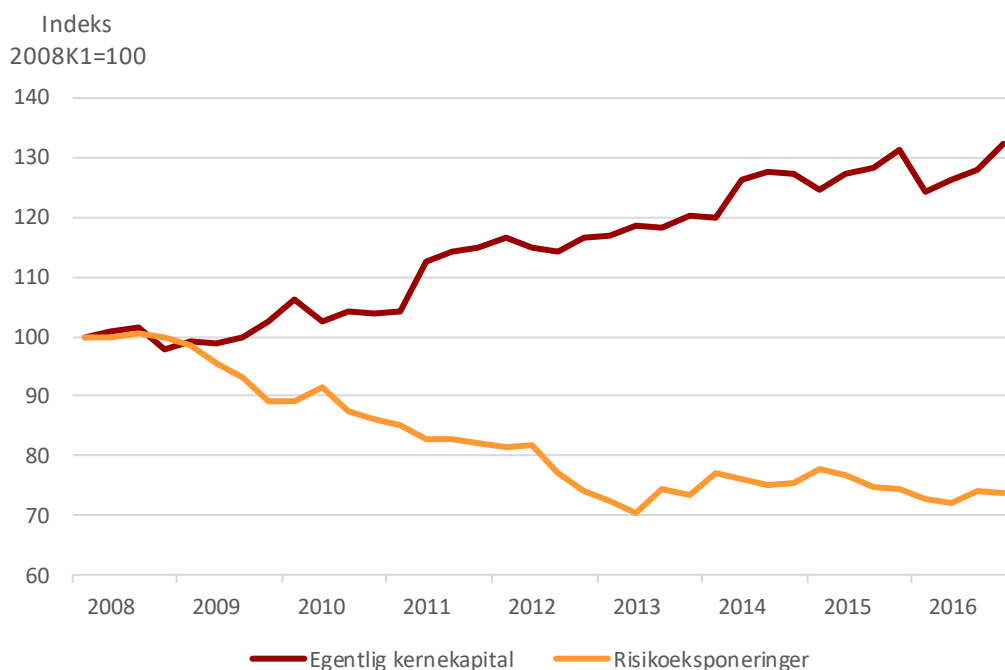
Tabel 1: Sektoren styrker kapitalgrundlaget

Mio. kr.	Gruppe 1			Gruppe 2			Gruppe 3			Gruppe 4		
	2015	2016	Æn- dring	2015	2016	Æn- dring	2015	2016	Æn- dring	2015	2016	Æn- dring
Egentlig kernekapital	224.124	229.270	2,3%	28.996	30.574	5,4%	12.702	13.976	10,0%	776	732	-5,7%
Kernekapital	246.148	260.074	5,7%	31.122	33.858	8,8%	14.055	15.224	8,3%	784	745	-5,0%
Basiskapital	276.283	293.605	6,3%	34.705	37.922	9,3%	14.462	15.845	9,6%	784	747	-4,7%
Samlet risikoeksponering	1.203.068	1.191.361	-1,0%	209.728	216.899	3,4%	82.928	87.455	5,5%	2.777	2.758	-0,7%
Balance	3.144.019	3.308.433	5,2%	307.807	329.715	7,1%	119.211	127.394	6,9%	4.359	4.510	3,5%
Kernekapitalprocent	20,5	21,8		14,8	15,6		17,0	17,4		30,1	27,0	
Solvensprocent	23,0	24,6		16,6	17,5		15,3	16,0		30,1	27,1	

Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet.

Siden finanskrisen har institutterne overordnet set øget solvens- og kernekapitalprocenterne. Det kan formentligt både henføres til forøgede regulatoriske krav og øgede markedskrav, ligesom der har været behov for en vis genopretning efter krisen. Institutterne har øget kapitalprocenterne betydeligt mere end kapitalkravene er steget. De har dermed forøget kapital- og solvensoverdækningen. De stigende kapitalprocenter skyldes både, at institutterne har forøget den egentlige kernekapital, og at risikoeksponeringerne er faldet, jf. figur 13.

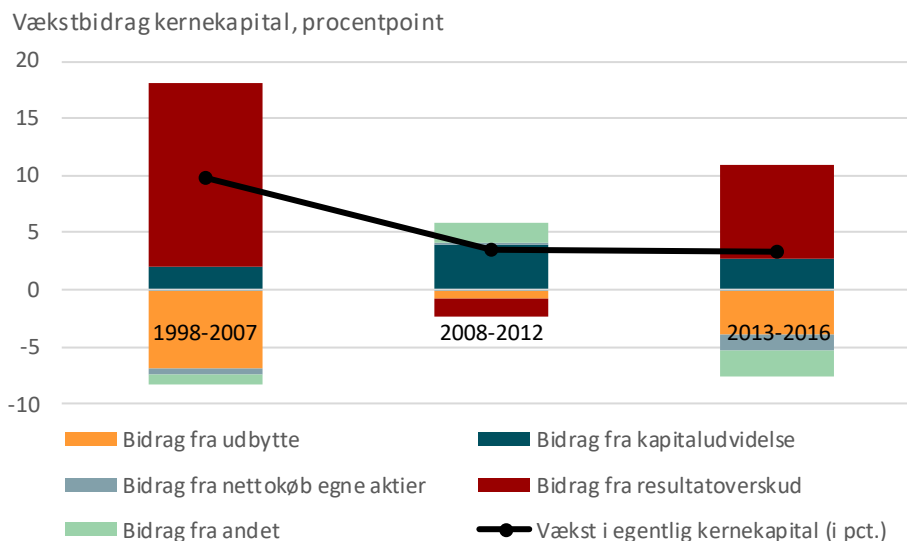
Figur 13: Styrkede kapitalforhold og faldende risikoeksponeringer

Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet.

Kernekapitalen er både blevet styrket gennem kapitaludvidelser og tilbageholdt overskud. I perioden lige efter krisen (2008 til 2012) var indtjeningen dog svag, og der måtte rejses kapital udefra. Den egentlige kernekapital steg med 3,4 pct. om året i gennemsnit over perioden. Det skyldtes overvejende et vækstbidrag på 4 procentpoint fra kapitaludvidelser. Underskuddene i perioden bidrog derimod til at reducere kapitalvæksten med 1,5 procentpoint, jf. figur 14.

Figur 14: Overskuddene er igen blevet udbetalt til aktionærerne

Note: Figuren viser de gennemsnitlige årlige bidrag til udviklingen i den samlede pengeinstituttors egentlige kernekapital. Eksempelvis bidrog "indtægter" fra kapitaludvidelser med 4 procentpoint i gennemsnit om året til væksten i den egentlige kernekapital i perioden fra 2008 til 2012. Den egentlige kernekapital steg med 3,4 pct. i gennemsnit om året i samme periode.

Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet.

I årene 2013 til 2016, hvor indtjeningen har været stigende, har institutterne i overvejende grad kunnet styrke kapitalforholdene gennem overskuddene. De stigende overskud har dog også fået flere institutter til at øge tilbagebetalingen til aktionærerne, både ved øgede udbytter og tilbagekøb af egne aktier. Det samme mønster gjorde sig gældende op til krisen, hvor institutter udloddede overskud til aktionærerne i stedet for at forberede sig til dårligere tider. Finanstilsynet ønsker, at pengeinstitutterne bliver bedre polstret inden det næste tilbageslag rammer.

Faldet i risikoeksponeringerne (se figur 13 ovenfor) kan fortolkes ud fra udviklingen i to faktorer, nemlig udviklingen i de samlede eksponeringer og udviklingen i risikoen/risikovægtene på disse eksponeringer. Den faldende tendens i risikoeksponeringerne siden 2008 skyldes både en faldende tendens i de gennemsnitlige risikovægte og en faldende tendens i de samlede eksponeringer over perioden. Udviklingen i risikovægtene kan skyldes, at institutterne har ændret porteføljen over mod mindre risikofyldte eksponeringer. Den kan også skyldes tekniske ændringer som følge af den måde, risikovægtene bliver beregnet på. Som hovedregel accepterer Finanstilsynet dog ikke lavere risikovægte som følge af rent tekniske ændringer. Lavere risikovægte bør således kun forekomme, når den faktiske risiko er reduceret.

Nedskrivningseggede passiver – NEP-krav

Den finansielle krise viste et behov for et fælles afviklingsregime med værktøjer på EU-plan til en effektiv håndtering af usunde eller nødlidende banker. De nye krisehåndteringsregler fra EU (BRRD) trådte i kraft i Danmark den 1. juni 2015.

Reglerne giver myndighederne en række muligheder for at gribe tidligt og hurtigt ind overfor et usundt eller nødlidende institut. Hensigten er, at instituttets kritiske funktioner skal kunne videreføres, samtidig med at virkningerne af et instituts sammenbrud på økonomien og det

finansielle system bliver minimeret. BRRD har desuden til formål i størst muligt omfang at undgå, at skatteyderne betaler for afviklingen af et institut.

De nye regler betyder, at der skal oprettes afviklingsmyndigheder, og at disse skal udarbejde afviklingsplaner for, hvordan de enkelte institutter skal afvikles, hvis de blive nødlidende. Afviklingsplanerne fokuserer bl.a. på at identificere kritiske funktioner, hvis ophør forventeligt kan føre til forstyrrelser i ydelser med afgørende betydning for realøkonomien eller til forstyrrelse af den finansielle stabilitet, som f.eks. bankkunders adgang til at gennemføre deres daglige transaktioner.

En del af afviklingsplanlægningen er at stille krav til mængden af nedskrivningsegne passiver (NEP-krav). Kravene skal sikre, at et nødlidende institut har tilstrækkelige passiver, der er egnede til nedskrivning, til at det er muligt at gennemføre den valgte afviklingsmodel.

Finanstilsynet forventer at fastsætte NEP-krav for alle institutter i 2017. Finanstilsynet har offentliggjort høringspapir om afviklingsstrategi og NEP-krav i januar 2017.

Høringspapiret indeholder beskrivelser af tre overordnede modeller for afviklingsplaner og dermed for fastsættelse af NEP-kravet:

- **Konkurs:** Rekapitaliseringsbeløbet sættes til nul. Denne strategi lægges der primært op til for fondsmæglerselskaber.
- **Mellemmodel:** Tabsabsorberingsbeløbet sættes højere end solvensbehovet. Hensigten er at afspejle de tab i en afviklingssituation, der ikke forventes at være fuldt afspejlet i solvensbehovet (valuation 2-tillæg). Rekapitaliseringsbeløbet sættes lavere end solvensbehovet, fordi en del af instituttets aktiver vil kunne sælges hurtigt i forbindelse med en afviklingssituation.
- **Tilbage på markedet:** Hvis hele instituttet eller koncernen skal tilbage på markedet, lægges der op til en tilgang med dobbelt solvensbehov inkl. kapitalbuffere. Denne strategi er primært rettet mod SIFI'er.

Finanstilsynet har igangsat en konsekvensanalyse i relation til NEP-kravet, som skal indgå i den endelige beslutning om en model for fastsættelse af NEP-krav.

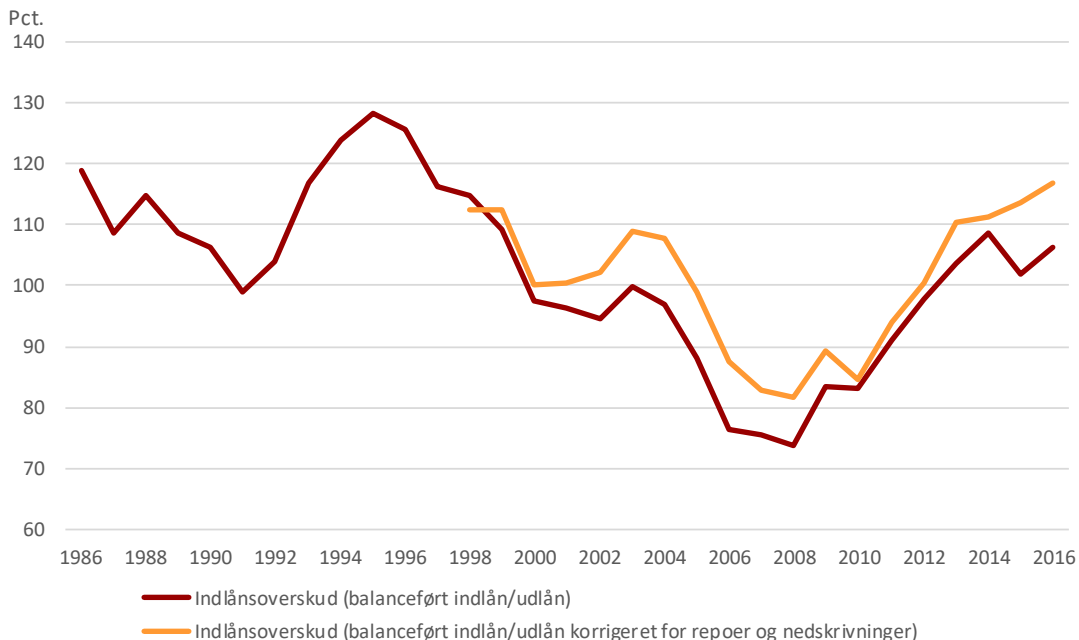
Sideløbende med høringsprocessen forhandles der i EU om nye regler for blandt andet fastsættelse af NEP-kravet, de såkaldte BRRD2-forhandlinger. Baggrunden for at opdatere BRRD allerede før det er implementeret i medlemsstaterne er en tilpasning til internationale standarder (TLAC). Forhandlingerne er stadig på et tidligt stadie, og der er endnu ikke enighed om den endelige udformning af reglerne.

8. Likviditet og funding

Pengeinstitutternes udlån og andre aktiver bliver primært finansieret gennem indlån, udstedelser af forskellige gældsinstrumenter samt af lån fra andre kreditinstitutter og centralbanker. Sammensætningen af de forskellige finansieringskilder har afgørende betydning for pengeinstitutternes likviditetsrisici.

I årene frem mod finanskrisen opbyggede de danske pengeinstitutter et betydeligt indlånsunderskud. Det blev vendt til et samlet indlånsoverskud i 2012-2013 (jf. figur 15), og ved udgangen af 2016 var indlånsoverskuddet på ca. 250 mia. kr.

Figur 15: Indlånsoverskuddet er tilbage på samme niveau som før finanskrisen

Note: Indlånsoverskud opgøres i figuren i pct. på to forskellige måder. Figurens røde kurve viser det balanceførte indlån sat i forhold til det balanceførte udlån. Den gule kurve viser balanceført indlån korrigeret for repoer sat i forhold til balanceført udlån korrigeret for repoer og nedskrivninger. Der korrigeres for repoer, da repomarkedet i de senere år har fået en større betydning, og indlånsoverskuddet bør afspejle bevægelserne i almindelige indlån og udlån til privatkunder og erhvervs-kunder. Udlånet korrigeres endvidere for nedskrivninger, idet institutternes nedskrivninger i princippet kan give anledning til et fuldt likviditets-træk.

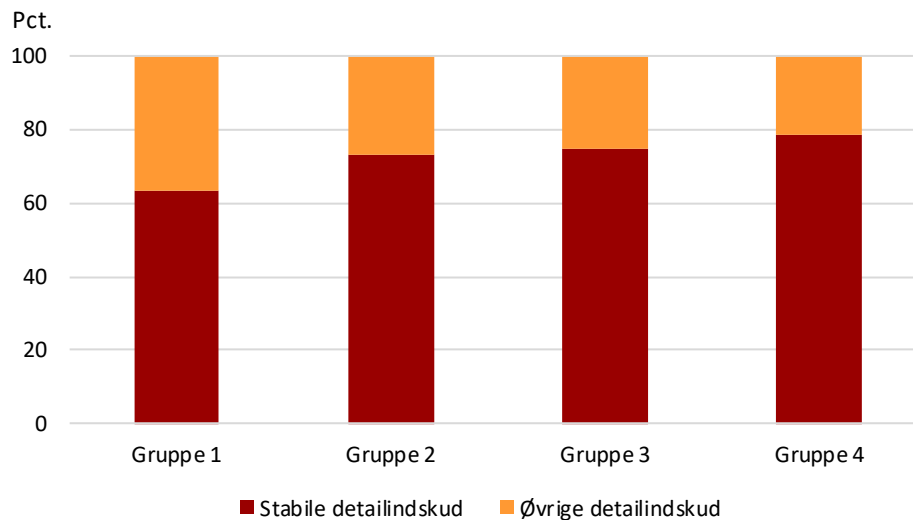
Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet og egne beregninger.

For få år siden var institutternes finansieringsstruktur baseret på både indlån og markedsbaseret funding. I takt med genetableringen af indlånsoverskuddet har særligt de mindre institutter i gruppe 2 og 3 mindsket udstedelsesvolumen betydeligt, jf. figur 16. Årsagen til den markante reduktion i udstedelsesvolumen for institutterne i gruppe 2 og 3 er primært forfald og førtidsindfrielse på udstedelser med individuel statsgaranti (ophørt ordning).

De mindre pengeinstitutter har mange indlån fra privatkunder og fra mindre erhvervs-kunder set i forhold til større pengeinstitutter. En stor del af disse indlån er stabile, dvs. det er indlån, som institutterne forventer at kunne fastholde i en stresset situation.

De større pengeinstitutter har adgang til markedsbaseret finansiering, og denne finansiering i øjeblikket relativt billig og lettilgængelig sammenlignet med tidligere perioder. Det er derfor vigtigt, at institutterne husker på, at situationen hurtigt kan ændre sig. Derfor bør institutterne ikke lægge forretningen an på mindre stabile finansieringskilder.

Figur 16: Flest stabile indlån i mindre institutter

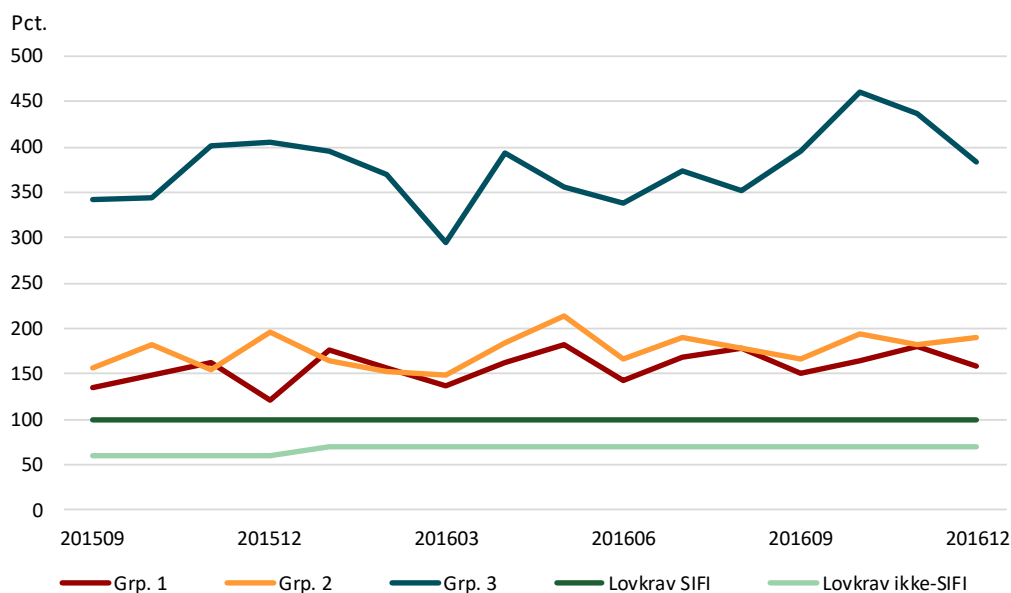
Note: Indlån fra privatkunder og mindre erhvervs-kunder, der er mindre end 1 mio. euro, indgår i detailindskud. Detailindskud udgør dermed en del af det samlede indlån i pengeinstitutterne. Gruppe 1-institutterne er alle SIFI-pengeinstitutter. Data er fra ultimo 2016.

Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet og egne beregninger.

LCR-kravet

Siden den 1. oktober 2015 har de danske kreditinstitutter været underlagt det nye fælleseuropæiske likviditetsdækningskrav, *Liquidity Coverage Ratio*, LCR (se boks 2 for en definition). LCR stiller krav om, at institutterne altid skal opretholde en tilstrækkeligt stor beholdning af højlikvide aktiver til at dække mulige ubalancer mellem institutternes ind- og udgående pengestrømme under et 30-dages intensivt likviditetsstress.

Figur 17: Mindre institutter har højere LCR-niveau

Note: Gruppe 1-institutterne er alle SIFI-pengeinstitutter. Medianværdierne for LCR for gruppe 4-institutter ligger over medianværdierne for gruppe 3-institutter. I perioden har gruppe 4-institutter haft medianværdier for LCR mellem 422-1302 pct.

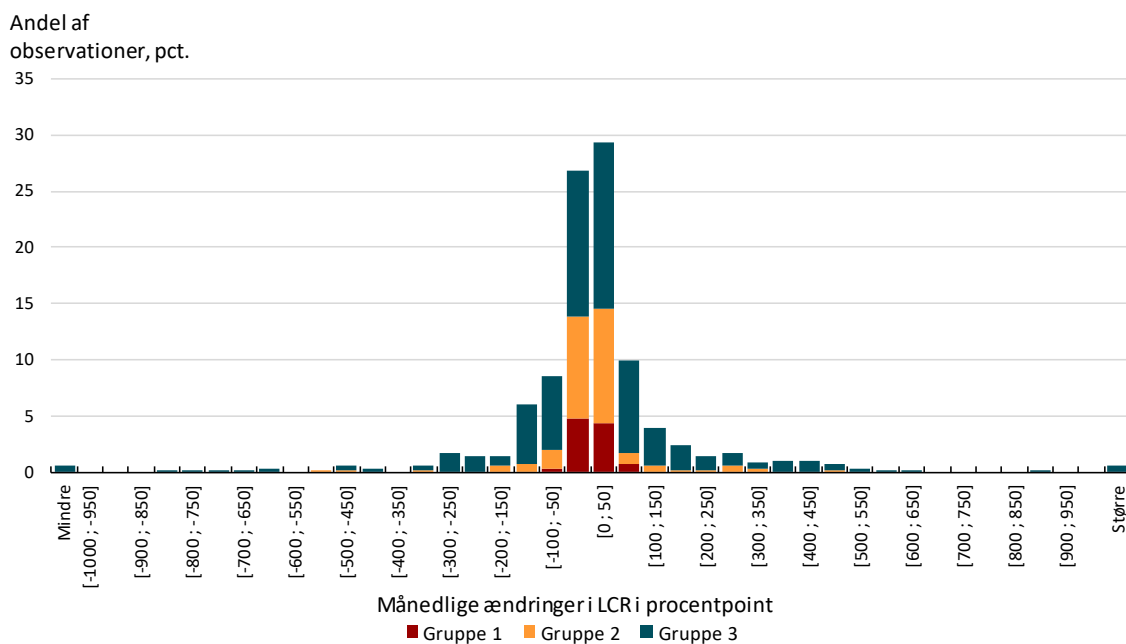
Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet og egne beregninger.

LCR-kravet bliver gradvist indfaset frem til den 1. januar 2018. For SIFI-institutter blev LCR-kravet dog indfaset fuldt ud den 1. oktober 2015. Alle pengeinstitutterne opfyldte LCR-kravet på minimum 80 pr. 1. januar 2017, jf. figur 17. Det fremgår også, at SIFI-pengeinstitutterne opfyldte LCR-kravet på minimum 100 pct.

LCR-niveauet vil ændre sig hen over året som følge af pengeinstitutternes almindelige drift. Udsvingene fra måned til måned kan tilmed være relativt store, jf. figur 18.

En observation i figur 18, der ligger langt væk fra nulpunktet, er udtryk for en stor månedlig ændring i LCR i procentpoint i 2016. Hovedparten af observationerne ligger naturligt omkring nulpunktet med 62,8 pct. af observationerne i intervallet +/- 50 procentpoint. Der er dog stor forskel i fordelingen på tværs af pengeinstitutgrupper, som det også fremgår af figuren. 91 pct. af observationerne af månedlige ændringer i LCR lå indenfor dette interval for de største pengeinstitutter i gruppe 1. Det kan ses i figuren ved, at det røde areal næsten udelukkende ligger indenfor intervallet +/- 50 procentpoint. For gruppe 2-institutterne ligger 76 pct. af observationerne indenfor dette interval, mens det for gruppe 3-institutterne kun er tilfældet for 42 pct. af observationerne. For gruppe 3-institutter viser 10 pct. af observationerne et fald på over 150 procentpoint pr. måned i LCR.

Figur 18: Mindre institutter har haft de største udsving i LCR fra måned til måned

Note: Figuren viser et histogram for månedlige ændringer i LCR i procentpoint (X-aksen) for pengeinstitutter i gruppe 1-3. Figuren er baseret på data for perioden fra januar til december 2016, og fordelingen er vist for alle årets observationer under ét. X-aksen er inddelt i intervaller afhængig af størrelsen af de månedlige ændringer i LCR i procentpoint, og hver søjle repræsenterer et interval på 50 procentpoint. X-aksen stopper med -1000 (Mindre) hhv. +1000 (Større) procentpoint. Der er tre observationer for gruppe 3-institutter, der er mindre end -1000 procentpoint, og tre observationer for gruppe 3 er større end +1000. Y-aksen i figuren viser andelen af månedlige ændringer i LCR i procentpoint, der ligger i hvert interval.

Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet og egne beregninger.

Ændringer i LCR kan både ske som følge af ændringer i beholdningen af likvide aktiver og som følge af ændringer i institutternes nettobetalingstrømninger over de kommende 30 dage. Den afstand, som et pengeinstitut vælger at lægge til det lovmæssige LCR-krav, bør afspejle den volatilitet, instituttet oplever i sin LCR. Som det fremgår af figur 18, så er en LCR

på 500 pct. i dag ikke i sig selv en garanti for, at man kan overholde det lovmæssige lovkrav om en måned. LCR kan være endog meget volatil.

Boks 2: Definitionen af LCR-kravet

LCR-kravet er defineret som her:

$$LCR = \frac{\text{Beholdning af likvide aktiver}}{\text{Nettobetalingssudstrømninger over de kommende 30 dage}} > 100 \%$$

hvor såvel beholdningen af likvide aktiver som nettobetalingssudstrømninger er defineret i den delegerede forordning om LCR (EU) 2015/61.

LCR-kravet kræver diversifikation af de likvide aktiver, hvor mindst 30 pct. skal være kontanter, indeståender i centralbanker eller statsobligationer, og højst 70 pct. kan være dækkede obligationer (realkreditobligationer mv.). De likvide aktiver i LCR er defineret i artikel 10-15, mens reglerne om diversifikation af de likvide aktiver i LCR findes i artikel 17 i den delegerede forordning om LCR (EU) 2015/61. Ingen egenudstedte aktiver kan indgå som likvide aktiver i institutternes LCR.

I Danmark udgør dækkede obligationer en stor del af de likvide aktiver. Mange pengeinstitutter har så mange dækkede obligationer i forhold til kontanter, indeståender i centralbanker og statsobligationer, at ikke alle dækkede obligationer tæller med som likvide aktiver i LCR.

I mange mindre pengeinstitutter er nettobetalingssudstrømningerne over de kommende 30 dage i LCR's stress-scenarie små. Det skyldes især, at de mindre institutter finansierer sig ved indlån, der er forholdvis stabile over tid. Dermed bliver LCR-niveauet i mange mindre pengeinstitutter højt, jf. figur 17. For de mindre pengeinstitutter er LCR-kravet også et mildere likviditetskrav end det tidligere danske likviditetskrav (§ 152 i lov om finansiel virksomhed). For de større institutter er det et strengere krav. Det fremgår ved sammenligning af nettobetalingssudstrømningerne over de kommende 30 dage i forhold til balancen med en proxy for 10 pct.-kravet i det tidligere likviditetskrav⁴. Medianniveauet for LCR-kravet i forhold til balancen var ultimo 2016 13,7 pct. for de største pengeinstitutter i gruppe 1 og 10,6 pct. for de mellemstore pengeinstitutter i gruppe 2. For de mindste pengeinstitutter er medianen for LCR-kravet i forhold til balancen 4,5 pct. for gruppe 3-institutter og 2,5 pct. for gruppe 4-institutter ultimo 2016.

LCR-kravet er et mildt likviditetskrav for mange mindre pengeinstitutter sammenlignet med det tidligere danske likviditetskrav, og mange mindre pengeinstitutter har et højt LCR-niveau. Derfor er det vigtigt, at disse institutter forholder sig til, om deres LCR-procent giver det rette billede af instituttets likviditetsposition. Som det fremgår ovenfor, kan LCR-procenten flytte sig meget fra måned til måned for disse institutter. Hvis instituttet har en lille udgående nettobetalingssstrøm i en måned, kan et resulterende højt LCR-niveau give en falsk sikkerhed. Måneden efter kan nettobetalingssudstrømningen være fordoblet, og LCR-niveauet er nu

⁴ LCR trådte i kraft den 1. oktober 2015, og det danske likviditetskrav for pengeinstitutter i medfør af § 152 i lov om finansiel virksomhed (§ 152-kravet) blev udfaset ved udgangen af 2016. I figuren anvendes 10 pct. af balancen som proxy for §152-likviditetskravet. I § 152-kravet skulle de likvide aktiver mindst udgøre 15 pct. af de gældsforpligtelser, som pengeinstituttet skulle betale på anfordring eller med kortere varsel end en måned, og mindst 10 pct. af pengeinstituttets samlede gælds- og garantiforpligtelser fraregnet efterstillede kapitalindskud, der kunne medregnes ved opgørelsen af det tilstrækkelige kapitalgrundlag. I §152-likviditetskravet var 10 pct.-kravet i praksis bindende for mange pengeinstitutter.

pludselig et helt andet. Det kan derfor være relevant også at følge udviklingen i andre simple mål, som f.eks. den absolutte størrelse af instituttets likviditetsbeholdning, når instituttet skal følge sin likviditetsposition.

LCR-kravet gælder for kreditinstitutters samlede likviditetsposition. Der er ingen krav om, at institutterne skal overholde LCR-kravet i hver enkelt valuta, men der er krav om, at valutaen af nettopengestrømme og likvide aktiver skal matche. Det indebærer, at kreditinstitutter skal overvåge, at der er et tilstrækkeligt løbende match mellem valutasammensætningen af deres beholdning af likvide aktiver og deres pengestrømme i LCR. Danske SIFI'er blev i 2016 pålagt krav om, at de skal kunne overholde LCR-kravet i andre signifikante valutaer, bortset fra svenske og norske kroner, jf. boks 3. Finanstilsynet overvåger løbende LCR i signifikante valutaer både på konsolideret og individuelt niveau. Det gælder både for danske SIFI'er, der er underlagt yderligere LCR-krav i signifikante valutaer, og for alle øvrige institutter med signifikante valutaer (artikel 415, stk. 2, i CRR).

Boks 3: Likviditetskrav for danske SIFI'er for LCR i signifikante valutaer

Finanstilsynet har i 2016 fastsat et yderligere likviditetskrav for danske SIFI'er på konsolideret niveau i henhold til § 152, stk. 4, i lov om finansiel virksomhed.

SIFI'ers likviditetsrisici i signifikante valutaer kan indebære en systemisk risiko for Danmark. Finanstilsynet har derfor vurderet, at der er behov for at adressere denne specifikke systemiske likviditetsrisiko i de danske SIFI'er. Det er sket ved at fastsætte krav om, at SIFI'er i Danmark, udover det generelle krav om LCR, også skal leve op til et yderligere LCR-krav i de enkelte SIFI'ers signifikante valutaer. Signifikante valutaer er valutaer, som et institut skal indberette separat til de nationale tilsynsmyndigheder i medfør af artikel 415, stk. 2, i CRR. Norske og svenske kroner er dog undtaget.

Norske og svenske kroner er undtaget fra LCR-kravet i signifikante valutaer, da likvide aktiver denomineret i danske kroner er bredt anerkendte på såvel det norske som det svenske marked. Finanstilsynet vurderer derfor, at der kan generes tilstrækkelig likviditet i svenske og norske kroner på baggrund af likvide aktiver denomineret i danske kroner. Svenske og norske kroner er dog stadig underlagt LCR-forordningens generelle krav om, at kreditinstitutter skal have en passende valutamatching mellem beholdningen af likvide aktiver og udgående nettopengestrømme.

Det yderligere LCR-krav i signifikante valutaer vil gradvist blive indfaset, sådan at kravet pr. 1. oktober 2016 skal opfyldes med 60 pct., pr. 1. april 2017 med 80 pct. og pr. 1. oktober 2017 med 100 pct.

Tilsynsdiamantens likviditetspejlemærke

Som nævnt har LCR erstattet det tidligere danske likviditetskrav (§ 152 i lov om finansiel virksomhed), der blev udfaset ved udgangen af 2016. Finanstilsynet er derfor i gang med at revurdere tilsynsdiamantens nuværende pejlemærke for likviditet, der er baseret på § 152-lovkravet, så det fremadrettet i stedet tager udgangspunkt i LCR.

I foråret 2017 har Finanstilsynet sendt et forslag i høring om et nyt likviditetspejlemærke for pengeinstitutter, der tager udgangspunkt i LCR, og som ser udover LCR-horisonten på 30 dage. Finanstilsynet foreslår, at pejlemærket bliver baseret på en foresimplet fremskrivning af

LCR, hvor der fastsættes en minimumsgrænse på tre måneder for, hvor længe institutterne skal kunne opretholde en positiv likviditet. Det nye pejlemærke angiver, hvilken beholdning af højkvalitetslikvide aktiver Finanstilsynet som udgangspunkt anser som nødvendig for at kunne modstå et tremåneders-likviditetsstress. Finanstilsynet anser som udgangspunkt pengeinstitutter for at have forhøjet likviditetsrisiko på kort sigt, hvis de under normale omstændigheder ikke har tilstrækkelig likviditet til at modstå et tremåneders-likviditetsstress.

For at mindske de administrative byrder foreslår Finanstilsynet, at det nye pejlemærke bliver udformet, så det kan opgøres på basis af eksisterende indberetninger. Finanstilsynet forventer, at indberetningen bliver udvidet med data for løbetidsprofilen på institutternes funding (den såkaldte 'Maturity Ladder') i foråret 2018. Når det sker, vil den såkaldte 'Additional Liquidity Monitoring Metrics'-indberetning forventeligt kunne danne grundlag for Finanstilsynets overvågning af, om pengeinstitutterne fortsat overholder likviditetspejlemærket. Kun de væsentligste elementer fra LCR bliver brugt i udformningen af pejlemærket for at undgå kompleksitet.

Markedslikviditet

Der er stadig fokus på markedslikviditet på såvel internationalt som nationalt plan. Høj markedslikviditet understøtter lave transaktionsomkostninger og medvirker til at skabe konkurrencedygtige markedsstrukturer. Markedslikviditeten er dermed et vigtigt element i forhold til at binde de finansielle markeder sammen.

En række markedsdeltagere har i 2016 udtrykt bekymring for markedslikviditeten i det danske realkreditobligationsmarked. Bl.a. udgav Finansrådet (nu Finans Danmark) i august 2016 en rapport om markedslikviditeten i det danske obligationsmarked. Rapporten var baseret på en interviewundersøgelse blandt markedsdeltagerne. Konklusionen på undersøgelsen var, at investorerne har en oplevelse af faldende likviditet på det danske obligationsmarked, hvilket bekymrer dem. Investorerne vurderer f.eks., at det tager væsentligt længere tid at gennemføre handler end tidligere, og at markedspåvirkningen ved handlingerne samtidig er blevet større.

Finanstilsynet har løbende særligt fokus på likviditeten på realkreditobligationsmarkedet pga. dette markeds centrale betydning i Danmark. Efterspørgslen på realkreditobligationer er blevet ændret i forbindelse med porteføljetilpasninger og ændringerne i risikotagningen, der bl.a. har været drevet af ny regulering. Derfor kan justeringer af produktudbuddet – herunder en udvikling mod færre små obligationsserier – være hensigtsmæssig i forhold til at sikre en tilstrækkelig stor markedslikviditet. Finanstilsynet ser derfor positiv på, at en række realkreditinstitutter i 2016 har arbejdet aktivt hen imod en reduktion af antallet af små obligationsserier.

Finanstilsynet har gennem de seneste år fulgt udviklingen med såkaldt fælles funding af pengeinstitutternes prioritetslån (se boks 4 for en definition). Ved brug af sådanne finansieringskonstruktioner er det vigtigt, at de involverede institutter løbende har overblik over bl.a. likviditetsrisikoen på de udstedte prioritetslån. Institutterne bør f.eks. løbende have styr på, hvor risikoen er placeret. Likviditetsrisikoen ved pengeinstitutternes prioritetslån er initialt entydigt placeret hos pengeinstitutterne, og risikoen skifter ikke placering, før prioritetslånene er endeligt overdraget til og finansieret via en obligationsudstedelse af et realkreditinstitut. Det er vigtigt, at pengeinstitutterne løbende disponerer efter dette. Det indebærer bl.a., at pengeinstitutter, der i

større omfang bruger sådan en konstruktion, løbende bør overføre lån, fremfor at der sker en større ophobning af prioritetslån på instituttets balance. På den måde sikrer institutterne sig imod, at de som følge af eksempelvis markedsuro tvinges til at holde en stor mængde prioritetslån, der ellers var tiltænkt overdragelse til et realkreditinstitut, på egne balancer.

Finanstilsynet vil løbende føre tilsyn med, at der ikke opbygges uhensigtsmæssige risici som følge af pengeinstitutternes prioritetslån. Indtil videre vurderer Finanstilsynet dog, at omfanget af fælles funderede prioritetslån mellem ikkekoncernforbundne institutter generelt set har et begrænset omfang.

Boks 4: Hvad er fælles funding af prioritetslån?

Ved fælles funding af pengeinstitutters prioritetslån forstås regulære banklån (banklån med pant i fast ejendom), der indledningsvis bevilliges af og optræder på det långivende pengeinstituts egen balance. Efterfølgende kan pengeinstituttet under forskellige betingelser overføre/sælge lånet til et realkreditinstitut, som udsteder SDO-obligationer med sikkerhed i de overførte lån. Hermed optræder lånet ikke længere på pengeinstituttets balance, men i stedet på balancen hos det relevante realkreditinstitut, der også funder lånet via obligationsudstedelse. Pengeinstituttet varetager dog fortsat kundeforholdet med låntageren.

Aktivbehæftelse

Aktiver betegnes som behæftede, når de bliver brugt som sikkerhed for kreditorers fordringer. Denne sikkerhedsstilling kan enten bruges til at skaffe finansiering, eksempelvis via repo'er, dækkede obligationer eller asset-backed securities (ABS), eller til handel og risikostyring, eksempelvis derivater og værdipapirlån. Aktivbehæftelse er på den måde en naturlig del af mange pengeinstitutters forretningsmodel.

Behæftelse af aktiver kan i stress-situationer være et vigtigt redskab for kreditinstitutterne, fordi det er en måde at skaffe likviditet på. Omvendt kan et uforholdsmæssigt højt behæftelsesniveau skabe likviditetsmæssige udfordringer for de enkelte institutter. Det er der navnlig to årsager til. For det første kan institutter med et højt behæftelsesniveau have sværere ved at skaffe finansiering i en stresset situation, fordi institutterne ikke har så mange ubehæftede aktiver til rådighed. For det andet er behæftede aktiver ikke til rådighed for usikrede kreditorer, heriblandt indskydere, hvis instituttet kommer under afvikling eller går konkurs. Det kan påvirke instituttets adgang til de usikrede finansielle markeder.

De største pengeinstitutter har typisk en behæftelsesgrad⁵ over 15 pct., mens de fleste mindre og mellemstore pengeinstitutter har en behæftelsesgrad under 5 pct. Omfanget af aktivbehæftelse må ses i sammenhæng med institutternes forretningsomfang, hvor de største pengeinstitutter har et større omfang af repo-forretninger og derivatkontrakter. For mindre pengeinstitutter er aktivbehæftelsen primært knyttet til centralbanklikviditet. Der er dog mange mindre pengeinstitutter, der slet ikke behæfter aktiver og heller ikke modtager nogen sikkerheder.

⁵ Behæftelsesgraden er defineret iht. Kommissionens gennemførelsesforordning (EU) 2015/79 af 18. december 2014.

Appendiks

Appendiks 1: Pengeinstitutternes årsregnskaber, 2012-2016

Mia. kr.	2012	2013	2014	2015	2016	Vækst p.a.	
						2012-2016	2015-2016
Resultatopgørelse							
Renteindtægter	89,9	79,6	73,2	60,1	57,5	-10,6%	-4,4%
Renteudgifter	39,5	32,3	25,4	15,3	15,4	-21,0%	0,4%
Nettorenteindtægter	50,3	47,4	47,7	44,8	42,1	-4,4%	-6,1%
Udbytte af aktier mv	1,2	2,5	2,9	1,5	0,9	-6,4%	-38,4%
Gebyrer og provisionsindtægter	25,7	27,1	29,4	31,9	31,0	4,8%	-2,6%
Afgivne gebyrer og provisionsudgifter	6,1	6,4	6,0	6,2	6,2	0,1%	-1,0%
Nettorente - og gebyrindtægter	71,1	70,6	74,0	71,9	67,8	-1,2%	-5,6%
Kursreguleringer	8,0	4,1	-2,3	2,6	6,9	-3,5%	170,7%
Andre driftsindtægter	3,8	3,0	8,0	3,2	3,4	-2,6%	6,9%
Udgifter til personale og administration	48,8	47,3	47,1	46,4	46,2	-1,4%	-0,4%
Af- og nedskrivninger på immaterielle og materielle aktiver	4,1	3,3	13,2	7,2	3,2	-6,2%	-56,3%
Andre driftsudgifter	1,1	1,6	1,2	1,1	0,2	-31,3%	-78,4%
Nedskrivninger på udlån og tilgodehavender mv.	27,2	17,2	12,5	5,7	2,7	-43,6%	-51,6%
Resultat af kapitalandele i associerede og tilknyttede virksomheder	6,0	7,7	10,8	11,3	13,4	22,0%	18,0%
Resultat af aktiviteter under afvikling	-0,5	0,0	0,0	0,0	0,0	•	•
Resultat før skat	7,3	16,2	16,5	28,6	39,2	52,5%	37,3%
Skat	3,7	2,8	2,2	4,5	5,4	10,1%	19,2%
Årets resultat	3,6	13,4	14,2	24,0	33,8	75,2%	40,7%
Balanceposter							
Kassebeholdning og anfordringstilgodehavender hos centralbanker	136	64	44	65	48	-22,8%	-25,6%
Gældsbeviser, der kan refinansieres i centralbanker	0	0	0	0	0	•	•
Tilgodehavender hos kreditinstitutter og centralbanker	400	350	386	240	408	0,5%	70,4%
Udlån	1.760	1.683	1.655	1.645	1.692	-1,0%	2,9%
<i>udlån ex. repo</i>	<i>1.479</i>	<i>1.353</i>	<i>1.341</i>	<i>1.354</i>	<i>1.411</i>	<i>-1,2%</i>	<i>4,2%</i>
Obligationer	1.002	1.003	1.040	824	802	-5,4%	-2,7%
Aktier	29	36	27	42	44	10,9%	4,4%
Kapitalandele i associerede virksomheder	5	5	5	3	2	-24,0%	-42,5%
Kapitalandele i tilknyttede virksomheder	138	137	154	159	157	3,2%	-1,1%
Aktiver tilknyttet puljeordninger	110	111	116	127	135	5,2%	6,9%
Immaterielle aktiver	26	25	15	12	12	-17,9%	0,0%
Grunde og bygninger	12	12	11	8	7	-11,1%	-7,6%
Øvrige materielle aktiver	4	4	4	4	5	3,0%	8,5%
Skatteaktiver	3	3	5	3	3	-3,1%	-20,4%
Aktiver i midlertidig besiddelse	16	3	3	6	0	-59,0%	-92,9%
Andre aktiver	600	369	552	445	452	-6,8%	1,6%
Periodeafgrænsningsposter	2	2	3	3	3	8,3%	-6,0%
Aktiver i alt	4.243	3.807	4.020	3.586	3.770	-2,9%	5,1%
Gæld til kreditinstitutter og centralbanker	800	660	648	476	465	-12,7%	-2,3%
Indlån	1.722	1.745	1.800	1.677	1.801	1,1%	7,4%
<i>indlån ex. repo</i>	<i>1.563</i>	<i>1.584</i>	<i>1.579</i>	<i>1.615</i>	<i>1.715</i>	<i>2,3%</i>	<i>6,2%</i>
Udstedte obligationer	390	311	337	378	408	1,1%	7,8%
Øvrige ikke-afledte finansielle forpligtelser til dagsværdi	85	84	93	34	54	-10,8%	58,1%
Aktuelle skatteforpligtelser	1	2	1	1	1	-6,5%	3,2%
Midlertidigt overtagne forpligtelser	0	0	0	3	0	-26,0%	-99,1%
Øvrige ikkeafledte finansielle forpligtelser til dagsværdi	851	611	755	623	640	-6,9%	2,8%
Periodeafgrænsningsposter	1	1	1	1	1	3,7%	19,9%
Gæld i alt	3.850	3.413	3.635	3.193	3.370	-3,3%	5,5%
Hensatte forpligtelser i alt	14	12	13	12	12	-4,6%	-2,4%
Efterstillede kapitalindskud	107	100	65	59	55	-15,3%	-6,2%
Egenkapital	272	282	308	321	333	5,2%	3,6%
Passiver i alt	4.243	3.807	4.020	3.586	3.770	-2,9%	5,1%

Tallene fra resultatopgørelse og balance er instituttal. Tallene er baseret på de institutter, der eksisterede i de enkelte år.
Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet.

Appendiks 2: Pengeinstitutternes årsregnskaber på grupper, 2015-2016

Mio. kr.	Gruppe 1			Gruppe 2			Gruppe 3			Gruppe 4		
	2015	2016	Æn- dring	2015	2016	Æn- dring	2015	2016	Æn- dring	2015	2016	Æn- dring
Resultat poster (uddrag)												
Nettorenteindtægter	31.913	29.458	-8%	8.748	8.581	-2%	3.780	3.881	3%	145	140	-3%
Udbytte af aktier mv.	1.232	588	-52%	147	205	39%	69	101	46%	1	3	200%
Nettogebyrindtægter	19.760	18.804	-5%	3.514	3.728	6%	2.180	2.257	4%	88	101	15%
Nettorente- og gebyrindtægter	52.905	48.851	-8%	12.408	12.514	1%	6.029	6.239	3%	233	244	5%
Kursreguleringer	1.047	4.545	334%	1.395	2.147	54%	-48	242	*	0	2	
Udgifter til pers. og adm.	33.295	33.152	0%	8.751	8.666	-1%	3.896	4.161	7%	221	205	-7%
Nedskrivninger på udlån	1.651	102	-94%	2.126	1.873	-12%	1.672	759	-55%	54	11	-80%
Resultat af kapitalandele	10.950	12.791	17%	324	496	53%	34	81	138%	-1	0	100%
Resultat før skat	25.965	33.614	29%	2.261	4.076	80%	247	1.556	530%	45	-14	-131%
Skat	4.074	4.477	10%	311	647	108%	107	277	159%	5	2	-60%
Årets resultat	21.890	29.136	33%	1.949	3.429	76%	140	1.279	814%	40	-17	-143%
Balanceposter (uddrag)												
Tilg. hos kreditinst.	220.791	381.066	73%	11.245	15.358	37%	7.146	11.458	60%	336	538	60%
Udlån	1.415.227	1.458.515	3%	157.271	164.196	4%	63.763	66.878	5%	2.092	2.092	0%
udlån ex. repo	1.129.124	1.184.209	5%	152.721	157.821	3%	63.574	66.878	5%	2.092	2.050	-2%
Obligationer	717.257	686.473	-4%	77.199	83.497	8%	27.372	31.059	13%	883	1.067	21%
Aktier m.v.	31.603	32.654	3%	7.048	7.608	8%	3.197	3.470	9%	139	181	30%
Gæld til kreditinstitutter	455.866	441.185	-3%	14.554	18.376	26%	5.438	5.285	-3%	59	87	47%
Indlån	1.340.993	1.444.679	8%	236.036	251.430	7%	94.713	101.604	7%	3.308	3.455	4%
indlån ex. repo	1.279.181	1.358.824	6%	235.666	251.430	7%	94.713	101.604	7%	3.308	3.378	2%
Udstedte obligationer	377.067	406.886	8%	1.104	774	-30%	0	0		0	0	
Egenkapital i alt	262.167	276.614	6%	37.458	39.461	5%	14.858	16.076	8%	849	808	-5%
Balance	3.144.019	3.308.433	5%	307.807	329.715	7%	119.211	127.394	7%	4.359	4.510	3%
Garantier	350.002	360.776	3%	40.296	48.495	20%	18.823	22.187	18%	425	531	25%
Andre forpligtigelser	200.840	215.530	7%	2.499	3.441	38%	1.067	1.529	43%	9	3	-67%
Udvalgte nøgletal (institutniveau)												
Solvensprocent	23,0	24,6		16,6	17,5		17,4	18,1		30,1	27,1	
Kernekapitalprocent	20,5	21,8		14,8	15,6		17,0	17,4		30,1	27,0	
Årets EK-forrent. før skat	10,1	12,5		6,3	10,9		1,7	9,9		5,8	-1,7	
Indtj. pr. omk. krone	1,6	2,1		1,2	1,4		1,0	1,3		1,2	0,9	
Akk. nedskr. procent	2,5	2,1		6,8	6,3		8,8	7,4		8,4	8,2	
Årets nedskr. procent	0,1	0,0		1,0	0,8		1,8	0,8		2,0	0,4	

Note: Der er i sammenligningstallene taget højde for fusioner samt udviklinger i omfanget af arbejdende kapital, der bevirker, at et institut overgår fra én gruppe til en anden. Det vil med andre ord sige, at grupperne er låst med udgangspunkt i gruppefordelingen 2016.

Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet.

Appendiks 3: Pengeinstitutternes nøgletal, 2012-2016

	2012	2013	2014	2015	2016
Institutniveau					
Solvensprocent	22,1	22,3	21,0	22,0	23,2
Kernekapitalprocent	19,2	19,5	18,5	19,7	20,7
Årets egenkapitalforrentning før skat	2,9	5,9	5,6	9,1	12,2
Årets egenkapitalforrentning efter skat	1,6	4,9	4,8	7,7	10,5
Indtjening pr. omkostningskrone	1,1	1,2	1,2	1,5	1,9
Renterisiko	0,3	0,8	1,1	1,3	1,3
Udlån plus nedskrivninger herpå i forhold til indlån	106,6	101,0	96,1	101,8	96,9
Overdækning i forhold til lovkrav om likviditet	170,2	204,3	155,8	193,5	205,3
Summen af store engagementer	16,3	8,0	7,3	5,2	8,8
Akkumuleret nedskrivningsprocent	3,9	4,0	3,8	3,3	2,7
Årets nedskrivningsprocent	1,2	0,8	0,6	0,3	0,1
Årets udlånsvækst	-4,4	-7,4	-0,4	1,6	4,7
Udlån i forhold til egenkapital	6,5	6,0	5,5	5,1	5,1
Koncernniveau					
Solvensprocent	19,4	19,9	18,3	19,7	20,5
Kernekapitalprocent	16,6	17,3	16,0	17,5	18,2
Årets egenkapitalforrentning før skat	3,5	7,1	6,5	9,9	13,0
Årets egenkapitalforrentning efter skat	1,5	5,2	4,9	7,6	10,4
Indtjening pr. omkostningskrone	1,1	1,3	1,2	1,5	1,7
Renterisiko	0,4	1,2	1,3	1,8	1,2
Overdækning i forhold til lovkrav om likviditet	145,9	174,8	132,5	155,2	165,6
Summen af store engagementer	14,7	6,7	6,4	3,0	8,0
Akkumuleret nedskrivningsprocent	2,7	2,7	2,4	2,1	1,7
Årets nedskrivningsprocent	0,9	0,5	0,4	0,2	0,1
Årets udlånsvækst	0,8	-4,1	9,5	1,9	3,4
Udlån i forhold til egenkapital	11,6	10,8	10,7	10,4	10,4

Note: Nøgletallene er beregnet på grundlag af de institutter, der eksisterer i de enkelte år.
 Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet.

Appendiks 4: Pengeinstitutternes udlån og garantier fordelt på sektor og branche

	2016	2015	2016	2015
	Udlån og garantier i mio. kr.	Udlån og garantier i mio. kr.	Udlån og garantier i pct.	Udlån og garantier i pct.
Offentlig	115.439	60.175	5,3%	2,8%
Erhverv:				
Landbrug	92.035	92.293	4,2%	4,3%
Industri	143.838	134.441	6,6%	6,3%
Energiforsyning	37.151	38.544	1,7%	1,8%
Bygge og anlæg	41.712	38.602	1,9%	1,8%
Handel	108.542	105.013	5,0%	4,9%
Transport	68.253	69.572	3,1%	3,3%
Information	17.618	15.939	0,8%	0,7%
Finansiering	461.262	528.156	21,1%	24,9%
Fast ejendom	234.849	225.454	10,8%	10,6%
Øvrige Erhverv	115.942	121.780	5,3%	5,7%
Erhverv i alt:	1.321.203	1.369.795	60,5%	64,5%
Privat	747.580	695.330	34,2%	32,7%

Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet.

Appendiks 5: Udlån og garantier fordelt på bonitetskategorier, 2016

		Bonitetskategori							
		1	1 året før	2c	2c året før	sum 1+ 2c	sum 1+ 2c året før	2b	2a/3
Samlet	Erhverv	6,5	7,3	1,7	2,2	8,2	9,6	10,9	80,9
	Private	4,9	6,0	1,7	2,3	6,6	8,3	13,5	79,9
	I alt	5,8	6,7	1,7	2,2	7,5	8,9	11,4	81,2
Gruppe 1	Erhverv	4,5	3,7	1,0	1,2	5,5	4,9	9,2	85,3
	Private	4,4	5,5	1,1	1,5	5,6	7,0	8,9	85,5
	I alt	4,3	4,1	1,0	1,3	5,3	5,4	8,8	85,9
Gruppe 2	Erhverv	19,2	24,6	5,5	6,2	24,7	30,8	19,0	56,3
	Private	5,4	6,9	3,3	4,7	8,6	11,6	23,9	67,4
	I alt	12,8	16,6	4,4	5,5	17,2	22,1	21,1	61,7
Gruppe 3	Erhverv	23,1	26,2	8,8	9,6	31,9	35,8	30,5	37,5
	Private	9,8	9,1	4,7	4,2	14,5	13,2	41,5	44,1
	I alt	16,5	18,1	6,8	7,0	23,3	25,2	36,0	40,7
Gruppe 4	Erhverv	20,8	22,9	6,1	9,1	26,9	32,0	33,5	39,6
	Private	9,7	8,5	4,2	3,5	13,9	11,9	36,5	49,6
	I alt	14,0	13,8	4,9	5,6	19,0	19,3	35,3	45,7

Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet.

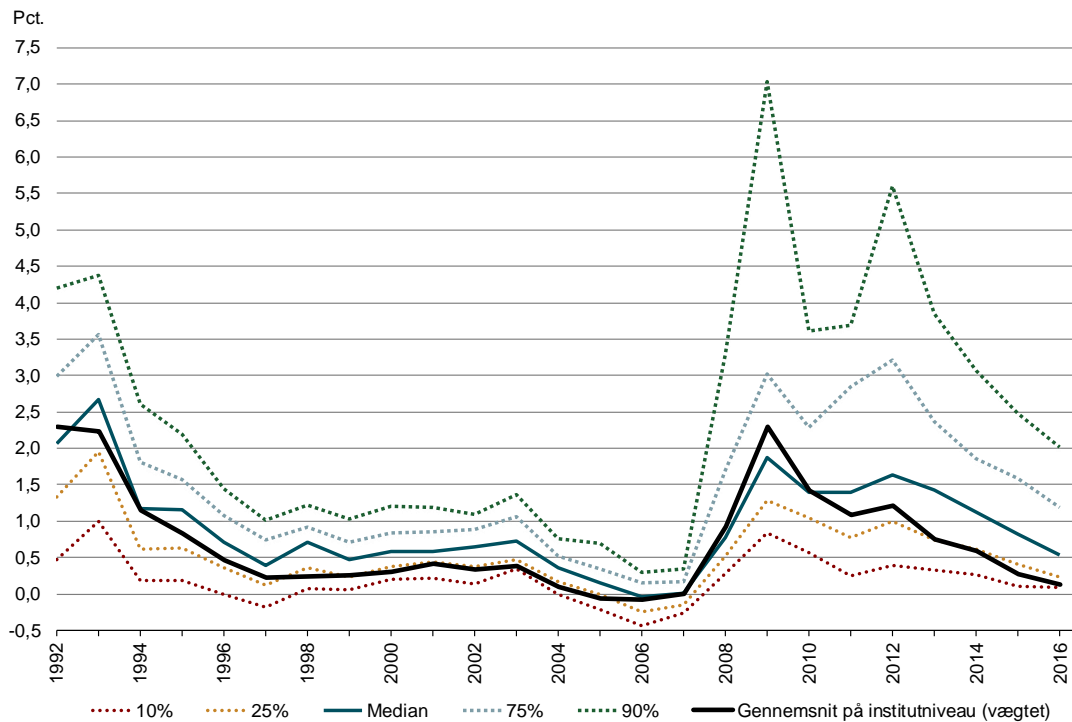
Appendiks 6: Nordea Bank Danmark er med i denne publikation

Nordea Bank Danmark er med i denne publikation

I 2017 er Nordea Bank Danmark overgået fra at være en selvstændig bank i Nordea koncernen til at blive en filial. Det betyder, at tilsynet med Nordeas danske pengeinstitutaktiviteter skifter fra Finanstilsynet i Danmark til Finansinspektionen i Sverige. I denne publikation beskrives som udgangspunkt udviklingen i danske pengeinstitutter. Det betyder, at Nordea Bank Danmark er indeholdt i analyserne, mens f.eks. Handelsbankens filialers aktiviteter i Danmark ikke er med.

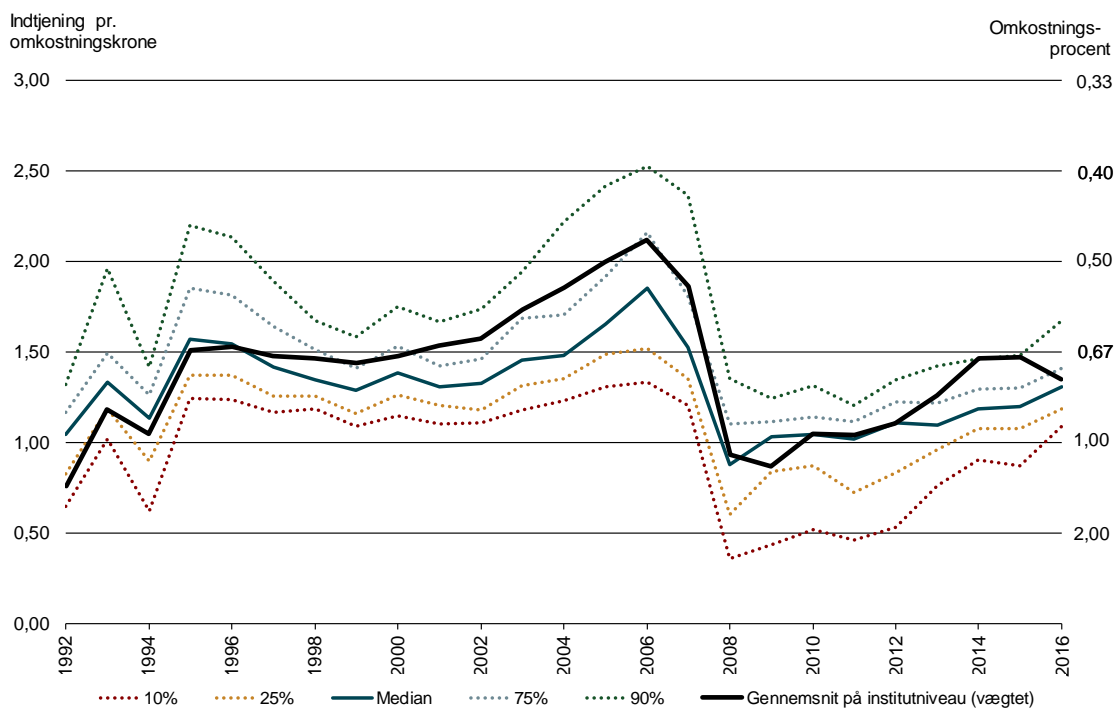
Appendiks 7: Nøgletalsspredning belyst ved fraktiler

Figur A1: Årets nedskrivninger i pct. af udlån og garantier 1992-2016

Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet.

Figur A2: Indtjening pr. omkostningskrone 1992-2016

Note: Højre akse viser omkostningsprocenten, som er omkostningskroner pr. indtjent krone. Det er dermed de samme komponenter, der indgår i beregningen.

Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet.

Appendiks 8: Størrelsesgruppering af gruppe 1-4 ultimo 2016

FT.nr.	Navn		
Gruppe 1 - Arb. kapital over 75 mia. kr.			
2222	Nordea Bank Danmark A/S		
3000	Danske Bank A/S		
7858	Jyske Bank A/S		
8079	Sydbank A/S		
8117	Nykredit Bank A/S		
Institutter i alt: 5			
Gruppe 2 - Arb. kapital over 12 mia. kr.			
9380	Spar Nord Bank A/S	7670 Ringkøbing Landbobank A/S	400 Lån og Spar Bank A/S
5301	A/S Arbejdernes Landsbank	8099 Nordjyske Bank A/S	9217 Jutlander Bank A/S
1149	Saxo Bank A/S	9335 Sparekassen Kronjylland	522 Sparekassen Sjælland-Fyn A/S
7730	Vestjysk Bank A/S	9686 Den Jyske Sparekasse	9070 Sparekassen Vendsyssel
Institutter i alt: 12			
Gruppe 3 - Arb. kapital over 500 mio. kr.			
537	Dragsholm Sparekasse	7681 Alm. Brand Bank A/S	9860 Folkesparekassen
755	Middelfart Sparekasse	7780 Skjern Bank A/S	13080 Frørup Andelskasse
844	Fynske Bank A/S	7890 Salling Bank A/S	13460 Merkur Andelskasse
847	Rise Flemløse Sparekasse	7930 Kreditbanken A/S	
1671	Basisbank A/S	9044 Dronninglund Sparekasse	
5999	Danske Andelskassers Bank A/S	9090 Sparekassen Thy	
6140	Møns Bank A/S	9133 Frøslev-Møllerup Sparekasse	
6471	Grønlandsbanken, Aktieselskab	9137 Ekspres Bank A/S	
6520	Løllands Bank, Aktieselskab	9283 Langå Sparekasse	
6620	Coop Bank A/S	9312 Sparekassen Balling	
6771	Lægernes Bank A/S	9354 Rønne Sparekasse	
6860	Nordfyns Bank, Aktieselskabet	9388 Sparekassen Djursland	
6880	Totalbanken A/S	9682 Sparekassen for Nr. Nebel og Omegn	
7230	Østjysk Bank A/S	9695 Saxo Privatbank A/S	
7320	Djurslands Bank A/S	9740 Frøs Sparekasse	
7500	Hvidbjerg Bank, Aktieselskab	9797 Broager Sparekasse	
7570	PenSam Bank A/S	9827 Sparekassen Bredebro	
Institutter i alt: 37			
Gruppe 4 - Arb. kapital under 250 mio. kr.			
544	Refsnæs Sparekasse	9629 Stadil Sparekasse	13350 J.A.K. Andelskasse Østerrå
579	Sparekassen Den lille Bikube	9634 Borbjerg Sparekasse	28001 Maj Bank A/S
800	Flemløse Sparekasse	9639 Fjaltring-Trans Sparekasse	
1693	PFA Bank A/S	9684 Fanø Sparekasse	
5125	Leasing Fyn Bank A/S	13070 FASTER Andelskasse	
6102	Landbrugets Finansieringsbank A/S	13100 Københavns Andelskasse	
9124	Sønderhå-Hørsted Sparekasse	13220 Andelskassen OIKOS	
9135	Klim Sparekasse	13290 Andelskassen Fælleskassen	
9369	Søby-Skader-Halling Sparekasse	13330 Andelskassen J.A.K. Slagelse	
institutter i alt: 20			

Fusioner og ophørte institutter i 2016		
Ophørte institutter	Forsættende institutter	
10001	FIH Erhvervsbank A/S	Ophørt
828	Sparekassen Fyn	522 Sparekassen Sjælland-Fyn A/S

Ophørte i 2017		
2222	Nordea Bank Danmark A/S	Filialisering
800	Flemløse Sparekasse	847 Rise Flemløse Sparekasse

Note: Gruppfordelingen er udfærdiget på baggrund af pengeinstitutternes indberetninger til Finanstilsynet pr. 4. kvartal 2016. Pengeinstitutterne i gruppe 1-4 er sorteret efter størrelsen af deres arbejdende kapital. Den arbejdende kapital består af Indlån, udstedte obligationer m.v., efterstillede kapitalindskud og egenkapital.